

BES^eDA

E L E K T R O N S K A   K N J I G A

Fran S. Finžgar

Gospod Hudournik

O M N I B U S

BESEDA

Fran S. Finžgar

GOSPOD HUDOURNIK

To izdajo pripravil

Franko Luin

franko@omnibus.se

ISBN 91-7301-458-3

---

beseda@omnibus.se

www.omnibus.se/beseda

Hudournik je ptica. Menda jo poznate? Saj zato hodite v šolo, trgate hlače in knjige, si packate prste s tinto, da se kaj naučite. Kakor torej veste, je hudournik posebna lastovica. Rada prebiva po gorah, gnezdi v skalah, v zidovju porušениh gradov in po zvonikih. Neskončno pridna ptica je. Ves božji dan lovi žuželke: hrošče, metulje, muhe za svojo in za hrano mladičev. Ta lastovica živo čuti, kdaj se bliža nevihta in huda ura. Tedaj prifrči kar v jatah z gora na polje in lovi in lovi. Ljudje jo imajo zaradi tega za znanilko hude ure in so ji vzdeli ime hudournik.

Tisti Hudournik, ki ga jaz dobro poznam, pa ni ptič, ampak tič. Njegovo pošteno ime je France Kališnik. Prileten in že siv gospod je. Ni gladkega lica. Po čelu se mu vlečejo brazde, lice je zmrđano. Tak obraz pa ne zraste od slaščic in potic. Vsaka taka lepota (vi seveda porečete grdoba) se naredi od dela in skrbi. Torej ta stari mož si je mislil: Vsa mladina ima počitnice. In še kako dolge! Sam čepim v mestu pri pisalni mizi, otroci in dijaki pa frče lepe poletne mesece po gorah in dolinah, da se kar kadi za njimi. »Ne boste si samo vi kaše pihali,« si misli

gospod Kališnik. Mahnejo še on v gorenjske planine, si poišče zaveten kotiček in si začne tam tesati majhno bajtico. »Tukajle bom tudi jaz počival, se grel na soncu, dihal planinski zrak, pil mleko in jedel žgance.« Rečeno, storjeno. Toda kakor v življenju sploh, je imel smolo tudi pri tesanju bajte. Kadar koli jo je urezal v planine, na, vselej dež, ploha, grom. Kmetje v dolini so opazovali moža, kako hodi s krivo palico in oprtnikom po stezi proti planini. In za čuda. Kadar koli se je prikazal, se je kar hitro pooblačilo, za Triglavom zagrmelo — in usula se je ploha, da ne zlepa take. Zato so grabljevke ob najlepšem soncu, če so tega popotnika zagledale, hitele kar takoj zdevat seno v kopice in so kazale nanj: »Hiti-mo! Hudournik gre.« In prijel se ga je ta pritikljaj, čisto po nedolžnem, ko ubogi mož ni delal ne dežja, ne groma, ne bliska. O tem možu vam bom povedal nekaj zgodbic.

Hudournikova miška

Gospod Kališnik, s pritikljajem Hudournik, je svojo kočico kljub temu, da ga je vsako pot napral dež, vendarle dotesal.

»Hvala bogu,« si je mož oddahnil, ko je prvič zakuril na svojem ognjišču in sladko prespal prvo noč pod svojo streho.

Toda na svetu vse mine. Tudi prve lepe počitnice so Hudourniku prehitro potekle in moral je nazaj v službo. Vse je lepo pospravil po bajti. V majčkeni shrambi si je spravil še nekaj malega živil, češ ta me počakajo, ko skočim še kako nedeljo semkaj. Vse je lepo zaprl in še enkrat prijel za kljuko, če je vrata zaklenil. »Križ božji, vse je v redu. Bajtica moja, le mirno me počakaj, kmalu te obiščem.«

In je šel.

Tedaj pa je prišla pod streho na ogledi stara, že osive-la miška. Vse je pretaknila, vsak kotiček preiskala, v vse špranje pokukala. »Izvrstno!« se je smejala in odšla. Drugi dan je pa pripeljala s seboj vso mišjo družino. Presneto je nastal semenj pod mirno streho. Miške so se podile, prevračale kozolce, škrabale po deskah, da je

bilo veselje. Hodile so na bero: po žir, po lešnike, po sladke koreninice, po smrekovo seme in po vse, kar je bilo dobro za pod zob in prijetno za želodček. Nanosile so si mahu in suhe trave, si postlale mehke posteljice in si zares kar imenitno uredile svoj zimski kvartir v bajti.

Med miškami je bila najmlajša, drobčkana, izbirčna v jedi, huda gizdalinka, ki je vedno trdila, da hoče biti vitka in lepa, čisto »moderna«. Če si je bele tačice le količkaj umazala, joj, kakšno umivanje je bilo! Stara miš jo je svarila, druge miške pa so se z njo norčevale. Vse bob ob steno. Zato so ji vzdele ime: Préklica. Ker je bila zgolj od izbirčnosti in lišpavosti tako tenka kot prekla.

Préklica tudi ni nič kaj rada hodila na bero. »Pri delu se umažem in utrudim,« je modrovala. »In zakaj bi hrane toliko navlekla? Druge jedo, jedo, zato so tako debele. Kake trebuščke imajo! Nočem. To ni lepo.« Zaradi tega je kajkrat ostala doma, ko je vsa mišja družina odšla paberkovat. Navadno je postopala po kvartirju, si umivala bele tačice, česala rjavi kožušček, da se je kar svetil. Časih je seveda pouzmala iz zalog drugih mišk košček slaščice, ko jo je želodček le preveč prosil, naj mu vendarle kaj privošči.

Ko se je nekega dne stara miš vrnila z dela domov, ji je Préklica vsa ponosna skočila naproti in kričala: »Nič več na bero! Vsega imamo dovolj. Za vso zimo!«

Stara miš jo je debelo gledala. Verjela pa ji ni nič.

»Poglej! Poglej! Povohaj!« jo je kar vlekla za seboj. Prišli sta do železne cevi, ki jo je Hudournik napeljal iz shrambice skozi strop in od tod skozi streho, da je bila njegovemu ognjišču za dimnik.

»Poglej,« je pričela Préklica, »pri tem stebru sem stala in vtikala nosek skozi tole špranjico. In zadišalo mi je — mm — in še kako! Po slanini — mm! Pa začnem dolbsti in žagati — toliko da si nisem zob polomila — in glej, že je taka luknjica, da lahko smuknem skoznjo — jaz, tiste debeluharice še ne — no, in sedaj povohaj!« Stara je vtaknila nos skozi luknjico:

»Zares, slanina diši!«

Vtakne nos drugič: »In še druge reči!«

Vtem so priskakljale vse miške.

Préklica, polna napuha, se razkorači prednje in vpraša:

»No, povejte, kdo je našel zaklad?«

Vse miške vohljajo v luknjico, se kar oblizujejo od samega vonja — in molče. Préklica se pa postavlja in šopiri med njimi, da se sam Kolumb ni tako, ko je odkril Ameriko.

Po dolgem molku se vendarle oglasi za starko najstarejša:

»Tu doli je zaklad. To je živa resnica. Zato se lotimo luknjice, razširimo jo, da bomo mogle do njega.«

Vse so se pridružile pametnemu predlogu, le starka je še molčala. Préklica je prevzetno pripomnila: »Prav. Le prepilite strop, sama sem že klestila na vse kriplje. Toda eno velja: zaklad sem odkrila jaz, zato je zaklad moj. Ne rečem, da bi vam ne poklonila deleža ob njem. Toda gospodar sem jaz!«

Tedaj je spregovorila starka:

»Préklica — neumnica! Kaj ti pomaga zaklad, ko ne moreš do njega.«

»Kakó da ne?« jezika Préklica.

»Otroci, pogledjte! Do zaklada pridemo samo po tem stebru. Steber pa je železen.«

»Kaj če je železen,« se vtakne vmes jezična Préklica. »Smuk skozi luknjico in smuk po njem na tla.«

»In nazaj?« vpraša starka.

Miške molče.

»Poskusite plezati po njem!«

Vse hkrati zastavijo krempeljce na cev. Škrabljajo, praskljajo, pa vsaka se prekucne na hrbet.

»Vidite, katera koli se spusti po zaklad, se sama zapre v ječo. Zato bodimo pametne, živimo v lepi svobodi; pa pridno hodimo na bero. Po snegu že kar diši.«

Vse miške so pritrdile starki, povohale še enkrat skozi luknjico in odšle spet na bero. Le Préklica se je skujala in ostala trmasta doma.

Ko je bila sama, je preudarjala besede stare miške. A hitro jih je zavrгла. »Brr! Nevoščljive so mi. Da bi ne mogla nazaj! Seveda, te debeluške že ne. Toda jaz!«

Kar stekla je k luknjici, potisnila skoznjo glavico, za njo potegnila sloki životek — in drrrsk — štrbunknila je po cevi prav na tla shrambice. Toliko da si ni zlomila noge. Tudi na smrček se je pošteno kresnila. Preplašena je počepela na tleh, nato pretegnila ude, si s prednjimi tačicami pobožala nosek in vse je bilo v redu. Hitro je splezala na polico, pregledala zaklade, poskusila slani-no in se od veselja postavila na glavo. Pozabila je na vso družino. Prevzetna se je sprehajala po shrambici kot knežna po graščini, ko ima vsega na pretek. Sita dobrot in trudna od tekanja po shrambici je legla. Kar na trdo polico. Sanjalo se ji je, da je v deželi Koromandiji, kjer ni ne dela ne trpljenja, dobrot pa nikoli konec.

Ko se je Préklica prebudila, so jo bolele vse kosti. »Nak,« je rekla, »na goli deski pa že ne bom spala.« Začela je premišljevati, kako in kje bi si postlala. Za posteljo je marsikaj treba. Treba je pripravnega kotička, treba je mehke blazine. Kje bi vse to dobila? Mahu ni, trave ni, pravega kotička tudi ne. Saj je vse kamen in gola deska. Zaskrbelo jo je, da se je popraskala za ušesi. Praskanje nič ne pomaga, lotiti se je treba dela. Najprej si je privoščila pošteno kosilce, nato je šla iskat primerne-ga kotička. Na polici je stala stara majolika, Hudournikov

vrč za vodo. Splezala je nanj in pogledala na dno. »To bi bil kotiček!« Toda kako vanj? Zunaj je plezala, ker je bil ves okrušen in raskav, znotraj pa je bil gladek, da bi ne držal noben prijem. Splezala je z njega, podprla si glavo in premišljevala.

»Lestvice bo treba,« ji šine skozi drobno glavico. Takoj gre na delo. Poleg vrča je stala steklena pletenka. »Rzk« — je zasadila zobke v droben protič. Odkrhnila ga je. Od veselja je začela klestiti, da je ličje in protje kar letelo od steklenice kot iveri izpod drvarjeve sekire. Tri dni je drvarila in tesarila, dokler ni bilo vse ličje in protje na tleh in je steklenica stala kot oskubena piška na polici.

»Ti grda dežela Koromandija,« je rekla, ko je vsa zmučena počivala po obedu. »Sem mislila, da mi ne bo treba delati, no, sedaj pa tako trpljenje.« Nato je šla izbirat. Pobrala je najdaljši in najdebelejši prot, ga s trudom privlekla vrh majolike ter ga pristonila ob steno. Nato ga je začela dvigati, da ga postavi v majoliko. Ko ga je imela že nad polovico na vrhu, se ji je hlod prevalil in Préklica pade z njim vred v majoliko. Kar vsa trda je bila, tako se je prestrašila. Toda strahu je bilo hitro konec; oprijela se je prota in po njem splezala na vrh majolike. »Lestvico imam!« je vriskala na vrhu vrča in skočila še po drugi protič. Kar štiri jih je postavila v vrč in imela lestvico kot le kaj. Drobiž je zmetala na dno vrča, nanj

navlekla mehkega ličja, zlezla na dno in vse lepo zrav-nala in prepletla v pripravno ležišče. Za silo je bilo, a še premalo mehko. Zato si je poiskala še kaj za blazinico.

Na polici je bila papirnata vrečica. V njej je hranil Hudournik suhe slive. Nekaj jih je že pozobala. Sedaj pa se je lotila vrečice same. Od vrha do tal jo je presekala, češplje so se razsule po polici, po tleh. Nič za to. Miška je začela delati iz papirja drobno rezanico. Sto in stokrat je tekla s šopom te papirnate rezanice v gobčku in jo stresala na dno vrča. Ko je bila vsa ta mehka stelja v majoliki je splezala po lestvi na dno, prerahljala poste-ljico in poskusila leči.

»Imenitno!« je kar zakričala od veselja. Ponosna je šla obedovat. Na svojo vitko postavico je čisto pozabila in jedla in jedla, kot bi z vsemi zvonilo. Ko je za posladek preglodala še tri češpljeve pečke in použila jedrca, je legla. Spala je dva dni kot ubita. Tako je bila trudna. In spet se ji je sanjalo, da je prišla zanjo res prava, resnič-na dežela Koromandija, ko ne bo treba več delati, mar-več samo jesti in piti.

In zares. Nekaj dni je samo postopala, jedla in ležala. Ali brez dela ji je postalo dolgčas. Za kratek čas je začela stikati po shrambici. Visoko na steni, skoraj pod stro-pom je opazila, da visi na žeblju vrečica. Kako do nje? Zasadila je kremplje v steno. Šlo je. Večkrat ji je spo-drsnilo, da je padla nazaj. Ni odnehala. Poganjala se je

tako dolgo, da je priplezala do nje. V vrečici je ovohala koruzno moko. »Ta mora biti moja!«

Poplezala je po vrečici in začela glodati ob motvozu; vrečica se je razvezala, moka se je usula iz nje. Toda tudi motvoz je popustil in miška, ki je zlezla ravno v vrečo, je zavita in zamotana vanjo padla na tla. Préklica je začela rogoviliti po vreči. Moka se ji je vsipala v oči, v nos, po životu. Čim bolj je brcala — tem več moke. Kar zadušitijo je hotelo. Vrečica je poskakovala po tleh, kot bi bila živa, miška pa je tonila v sami sladki koruzni moki. Na pol obupana je zamižala in si oddihala. Počasi je odprla oči, začela trebiti moko iz njih in strahoma preudarjala, kaj bo, če bo morala utoniti — ne v vodi, ampak v sladki koruzni moki. Z zadnjim naporom se zakadi v steno vreče, zastavi zobe in si naredi luknjo, skozi katero se je izmotala iz moke. Vsa je bila oplášena, da je bežala od moke in vreče tako hitro, da se je kar kadilo za njo. Šele na polici se je ustavila in jezno gledala na tla, ki so bila vsa posuta z moko.

Préklica pa je imela opravka od sile, preden se je toliko prečesala in z jezičkom umila, da je bila spet kot se spodobi za tako gizdavo miško.

Takoj drugi dan pa si je iztuhtala maščevanje nad grdo vrečo. Čepela je na polici in premišljevala. Kar se ji je posvetilo v glavi — bila je zares prebrisana, to le priznajmo. Planila je na tla, zgrabila platneno vrečo in jo

začela skubsti in pukati, da so celi kosmi frčali po zraku. To pukanje si je znosila v majoliko in si z njim postlala posteljo, da bi bila sama mišja kraljica ponosna, če bi imela tako. Raztresena moka pa ji je bila ljuba jed.

Poslej je Préklica obedovala zares preimeno. Najprej slanino, nato močnato jed, sadje in po sadju še mandeljne iz češpljevih koščic. No, kaj hočete še več: kraljevska postelja, kraljevski obedi — brez dela in trpljenja; če to ni prava Koromandija, potem je sploh ni nikjer.

Žal, ko je svet tako čudno ustvarjen, da je tudi najlepše pesmi konec. In tako je bilo konec slanine, konec češpelj, konec vseh češpljevih jedrc, konec zadnjega praška moke. In sedaj? Na polici je dobila konček sveče, košček mila, kar si je Hudournik shranil kot koristne ostanke za prihodnjič. Miška se je v obupu še tega lotila. Brr — kako za nič! Kar vzdigovalo se ji je, in razen tega — žeja, žeja! Strašna žeja! Po ustih jo je žgalo, po grlu peklo. Dokler so bile sladke slive, kdo bi se zmenil za vodo. Sedaj pa sveča, milo, v ustih pekočina, pa nič vode. Préklica se je spomnila v tej stiski svojih sestic in miške — sive starke. Milo je gledala pod strop in v luknjico ob tistem železnem stebri. »Hop-lop-lop-lop!« je klicala, kakor je slišala, da se kličejo dečki na planinah. »Hop-lop-lop-lop,« je venomer hripavo ponavljala. In

čuj: zgoraj pri ozki špranjici se je oglasilo. Miška starka je bila. »Kaj ti je, ljuba Préklica?«

»Žejna, žejna! Poginila bom od žeje. Na pomoč!«

»Ljubka moja, kakor si bila poredna in neubogljiva, bi ti rada pomagala, ko bi mogla. Lej, med nami in tabo je prepad. Me ne moremo dol, ti ne moreš gor. Pomagaj si, kakor veš in znaš.«

Préklico je bilo sram, vest jo je pekla; na glas je zajokala:

»Jojmene, da nisem ubogala!«

Starka miška se je še oglasila: »Pomagaj si! Vrtaj, griži, koplji. Potrpi žejo. Pogum!«

Préklica je begala vsa omotična na levo in desno. Tu — kamen. Tu — beton. Tu strašni hlodi. Rešitve nikjer.

Zgrudila se je na mrzla tla. Slišala je, kako šumlja zunaj dež. »Oh, ena sama kapljica vode naj kane semkaj — ena sama kapljica vode!« Stene gluhe, dežek zunaj gluh.

»O, dežela Koromandija, zakaj si me zapeljala?« Jec-ljaje je še vzdihnila in se z zadnjim naporom motovili-la kvišku. Ko se je plazila po tleh, je naletela na svetlo zrno. Kaj je to? Pol zavestna je hlastnila po njem in ga požrla.

»Hu — hu — peče, peče.« Bil je namreč košček sode, ki ga je izgubil Hudournik, ko je pomival posodo.

»Peče! Peče kakor ogenj!«

Ta bolečina je zbudila zadnje moči v miški. Pognala se je na polico, po njej do majolike in tam z vrha kar telebnila na posteljo. Zgrabili so jo krči v želodčku, milo je zaječala, iztegnila bele tačice — in nato je bilo vse tiho.

Le zunaj je šumljal dežek; miške nad stropom so se pa veselo igrale in premetavale lešnike kakor nike.

Ko je Hudournik spet priromal v bajtico, ni našel ne slanine, ne čespelj, ne moke. Pač pa je našel v majoliki drobnega mrlička na mehki posteljici — ubogo, nepokorno Préklico.

Hudournikova polha dva

Po žalostni smrti miške Préklice je zbrala stara miška ves zarod okrog sebe. Obrisala si je sive brke, kakor se spodobi za govornike, in začela:

»Otroci, takole vam povem: kdor ne uboga, ga tepe nadloga! Préklica je iskala in je našla. Nadlogo in smrt. — Mrvozmikavt, mir!« je jezno zakričala starka. Mrvozmikavt je bil mlad porednež, ki je izmikal po drugih nabrane drobtine in živež. Med tako važnim govorom starke je nagajivec z repkom ščegetal pod nosom sosedo, da se je nemirno umikala in cvilila.

»Mir! sem rekla,« je trdo ponovila starka. Mrvozmikavt je položil bele tačice predse, kakor bi bil v šoli.

»Otroci, lepo je bilo tukaj! Prelepo stanovanje smo imeli. Toda približala se nam je huda nevarnost.«

Vse miške so dvignile glave. Tanka ušesca so jim stopila pokonci, da bi ujela vsako besedo.

»Zares huda nevarnost! Ko sem danes kar cele ure oprezovala na košček Hudournikove klobase, s katero se je gostil pred bajto, sem zagledala na bukvi našega divjega sovražnika.«

Vse miške so se premaknile proti starki in se stisnile druga k drugi.

Obšel jih je strah.

»Divjega sovražnika, pravim. Če sem ga prav spoznala. Oči mi že pešajo. Planil je po vejah, za njim se je potegnil kosmat rep — in vse je izginilo v krošnji bukve. Poslušajte! To utegne biti podlasica. In ta je strasno krvoločna zver. Če zavoha našo družino, bo po nas. Zakaj ona davi in kolje vse križem. Niti en repek ne bo ostal živ.«

Miške so se še bolj stisnile proti starki, noben repek se ni ganil, nobene brkice niso zatrepetale. Kar trde so bile od strahu.

»Otroci, torej kaj? — Rešimo se! Nocoj to noč se preselimo.«

Vse miške v jok.

»Nič ne pomaga. Jok doli, jok gori. Najejte se do sita nabranega brašna in nato na pot.«

Mrvozmikavt je nekaj zagodrnjal.

»Tiho! Kdor noče, pa kakor hoče. Povedala sem.«

Zbora je bilo konec. Miške so se razkropile po luknjicah in skrivalnicah, kjer so imele zaloge živeža. Začele so škrabljati in glodati, kakor bi šlo za stavo.

Hudournik, ki je komaj legel je preudarjal, kaj bi to bilo. Tekanje, premetavanje lešnikov, žira in luščin, kakor ga še ni doživel. Poslušal je in nič se ni jezil. —

»Miške imajo svoj direndaj; naj ga imajo.« — Kmalu je zaspal.

Ko je Hudournik ponoči svetil na uro, je še prisluhnil, kako in kaj je na podstresju. Vse tiho. Kakor bi izumrlo. Slišal je, kako je na streho prinesel veter suho vejico, drugega nič. Še je slišal, kako je počil razsušeni hlod v steni: pok! Kar strah ga je hotelo biti. Zaželel si je mišjega škrabljanja, ki ga je bil že tako vaje. A nič. Dokaj dolgo je preudarjal, kaj bi to bilo, dognati ni mogel.

Ko je Hudournik drugi dan šaril okrog bajte, sekal trske, kuril in kuhal, ni ugledal nobene miške več. Nikjer, pri nobeni luknjici ni pokukala drobna glavica, niso pogledale tiste drobčkane, žive oči. Hudournik se je čudil ves dan. Še bolj se je čudil, ko je na podstrešju nastavil košček slanine in je bila drugi dan tam, kamor jo je položil.

»Miške so šle. Nekaj, bog ve kaj, jih je pregnalo.«

Kar dolgčas mu je bilo po njih.

Ko je Hudournik tretjo noč spal v tisti tihoti, ki je bila že taka, da ga je kar bolelo, se je nenadoma predramil. V drvnici, ki je bila tik za steno njegove postelje, je nastal ropot. In kakšen! Polenčki, ki jih je tako lepo poravnal v skladovnico, so ropotali in se premetavali, kot bi bili živi! Trkali so ob njegovo steno. Kadar je trkanje prenehalo, se je čez čas ponovilo še vse huje.

»To so tolovaji,« je preudaril Hudournik. Kar zares ga je bilo strah. Tako strah, da je vstal in šel tipat, če je duri dobro zaklenil. Legel je in spet razločno slišal čudno godrnjanje. Na debelo godrnjanje je odgovoril droben glas.

»Tristo medvedov,« je modroval Hudournik, »saj se dva pogovarjata!«

V tistem hipu je krog vogala bajte zašumel piš hudega vetra, v gozdu je zalajal srnjak, sova je zatulila v noč in vihar.

»To je že od sile,« se je jezil Hudournik kar na glas. Tako si je preganjal strah. Saj ga je bilo strahu sram, pa si ni mogel pomagati.

»Le koga bi ne bilo strah,« se je tolažil. »Blizu in daleč nikogar, človek pa sam v tem brlogu. Krog in krog ropot in vik in vek, da se bog usmili, kakor bi bil peklen-ski lov.«

Prav tedaj je spet tako neusmiljeno zaropotalo v drvnici, kakor bi se ves kup drv sesul. Hudourniku je zago-mazelo po vsem životu. Takoj je prižgal luč. Obsedel je na postelji in poslušal. Vse je utihnilo. Le veter je žvižgal čez streho. Namesto srnjaka je zalajal lisjak, ki mu je sova jezno odgovorila. Takrat je v drvnici vnovič zaropotalo. Slišal je kovinski glas. Ni se domislil, da je na tram spravil prazno škatlo za konzerve.

»Sedaj mi je dovolj,« je jezen planil Hudourtiik iz postelje. Postal je sredi sobice, da si je zbiral pogum. Nato je segel na polico po električno svetilko. Na steni je visel samokres. Snel ga je, pogledal, ali so naboji v redu, in se odločil.

»Če je prazen strah, se ga ne bojim, če je tolovaj ali zver, bom streljal.«

Previdno je odklenil duri. Ključ je tako neusmiljeno zaškripal, da še nikoli tako, odkar je stala bajta. Tihota-pil je čez prag. Veter mu je zmršil lase, če se mu le od strahu niso naježili. Ko se je priplazil do vrat drvnice, jih je naglo odprl, z levico pritisnil gumb pri električni, z desnico naperil samokres v neznanega sovražnika in zakričal: »Kdo je?«

Nič. Vse tiho, vse prazno. Električni žarki so iskali in stikali po drvnici za strahom. Hipoma mu obstane roka; luč je ujela strah. Na zidu, ki je ograjal drvnico proti severu, ti sedi polh v sivi svoji suknjici. S kosmatim repkom miga kot kužek, kadar se dobrika gospodarju. S tačico si viha brke, glavo drži nekoliko po strani, z očmi mežika Hudourniku. Če bi znal govoriti, bi mu gotovo voščil dober večer.

Hudournikova roka s samokresom se je povescila.

»Torej ti si uganjal take reči?« ga je Hudournik nagovoril.

Polh je prikimal, hkrati pa je obrnil glavo proti kotu drvnice. Roka je obrnila luč tja in tamkaj je čepela dokaj preplašena polhinja. »A tako!« je Hudournik takoj uganil. »Tu si ti in tam je ona. Lepo od tebe, da si se ti, ko si mož, postavil v nevarnost, njo pa skrnil. Toda nocoj je vajinih igrač dovolj! Šš-šš-šš!« je zamahnil s samokresom proti polhu, ki je zbežal k njej. Oba sta naglo smuknila skozi luknjo nad šperovcem in izginila v noč.

Hudournik se je smejal sam sebi in svoji strašljivosti. Ko je legel, je kar na glas ponovil, kar mu je pravil njegov oče:

»Fant, zapomni si: strah je znotraj votel, krog kraja ga pa nič ni.«

Nato je trdno zaspal. Še sanjalo se mu ni, da se je stara miška zmotila, ko se je prestrašila in ga imela za podlasico, kot ga je imel on za strah.

Hudournik in polha so postali prijatelji. Podnevi ju ni bilo zlepa na spregled. Polhu je noč za delo, dan za počitek. Hudournik je osledil njuno posteljo v majhnem zabojčku na podstrešju. V klobčič zvita sta mirno spala. Še zmenil se ni nobeden za Hudournikovo storkljanje. Edino polh je za trenutek vzdignil glavo in čemerno pogledal, češ:

»Mir, midva spiva!«

Hudournik je bil kar vesel. »No, nisem vsaj tako sam, ko imam živinico pri hiši.« In kakor ima na kmetiji že

vsaka kravica in konjiček svoje ime, je vzdel Hudournik tudi polhoma imeni. On je bil Storž, ker je bil ves tršat in se je postavljaj kot pravi možak. Ona pa je bila Lišpavka; zakaj hudo nečimrna je bila in sladkosneda.

Ob lepih večerih je Hudournik posedal pred bajto, kafil in gledal zvezde. Takrat sta tudi polha vstala. In začela se je dirka po bukvi, po smrekah, po strehi. Tudi k njemu sta se pripodila. Seveda, kar na mizo in na okno. Storž mu je skočil celo na klobuk. Ko je Hudournik puhnil dim iz čedre, je Storž jezno zaprhal, kihnil in zbežal: »Fej, kako smrdi!«

Hudournik je bil pa dobrih rok. Namesto tobaka jima je nastavil na tnalno pred bajto oreh, suho tepko in skorjico kruha.

Prvi je ovohal zaklad on, Storž. Prasnil je po tnalno, si vse dodobra ogledal in nato hitel po Lišpavko. Ročno je prišla s smreke.

»Le kar izberi si!« je momljal Storž. Lišpavka pa, mislite, da si je izbrala skorjico ali suho tepko? Kaj še! Le oreh si je dela med tačice in ga preklala z belimi zobmi, da bi ga nobena branjevka z nožem ne bila hitreje. Storž jo je gledal, ko je hrustala sladko jedrce. In nič mu ni dala, niti drobtinice. Ko se je po jedi še obliznila, je pobrala za pecelj tepko in smuk na smreko z njo. Kaj si je hotel Storž? Pobral je skorjico in šel z njo za Lišpavko, ki se je mastila s hruško. Storž je hitro pogrudil trdi kru-

hek in se vrnil na tnilo pogledat, ali nista morda kaj pozabila. In zares! Hudournik je med tem položil na tnilo košček sala. Storž ga pograbi in ga tovari takoj Lišpavki. Ta vrže ogrizek hruške na tla, pograbi salo in si hitro vsega privošči. Storž pa je zdrknil pod smreko in pomlel Lišpavkine zjedi.

»Storž, dober si, predober, neumno dober,« ga je ošteval Hudournik. »Viš, nalašč zate sem nastavil slanine; na, pa prav vse znosiš njej. Veš kaj, vse, kar je prav. Tako jo boš razvadil, da se bo otepalo še tebi in njej — Lišpavki — razvajenki.«

Storž je poslušal in Hudournik je bil prepričan, da ga je razumel. Zakaj nič več ni plezal na smreko, kjer je bila Lišpavka; v dolgih skokih se je pognal kar po tleh in nato izginil v vrhu košate bukve.

»No, no, no,« je godrnjala ona. Hentano se ji je za malo zdelo, ko ni prišel k njej na smreko. »Nu, nu, nu,« je zamomljala bolj glasno, skoraj jezno. Storž ji ni odgovoril ne bev ne mev. Tedaj je Lišpavka začela govoriti sama s seboj. »Bodi, kjer hočeš. Za tisti košček slanine, ko ti je nisem nič dala, si hud. Le bodi hud. Ho, jaz pa za nekaj vem. Mm-mm — dobro!«

Prisluhnila je. Storž se ni oglasil in ne ganil. Lišpavka je preskočila na drugo vejo in gledala, kje bi bil Storž. Ni ga opazila. In kakor nalašč se je tedaj še luna skrila za oblak.

»Le počakaj, kujavec grdi! Ali sva se tako zmenila?«

»Drrrrsk,« je zapraskalo po smrekovem deblu. Lišpavka je bila na tleh in v trenutku že pod bukvijo. Storž pa hajdi v skok in je kar po zraku priplaval na sosednjo bukev. To je bilo pa že preveč za Lišpavko. Momljala in drdrala je na bukvi, da se ji je Hudournik smejal, se nazadnje naveličal in šel spat.

»Sprta sta in jezna,« je sklenil Hudournik. Ni se motil. Drugi večer ni bilo dolgo nobenega na spregled. Dokaj pozno se je pritihotapila Lišpavka, Storža ni bilo od nikoder. Pa tudi ona ni bila nič kaj dobre volje. Hudournik ni vedel, kako je bilo med njima preteklo noč.

Ko se je Lišpavka naveličala godrnjati in zabavljati Storžu, ki je molčal kot bukov štor pod njim, se je tiho napotila za njim. Še dostikrat se ji je izmaknil na sosednje drevo. Lišpavka neutrudno za njim. Ko si je Storž mislil, da jo je dosti spokoril, jo je počakal.

»Brrr — če nisi grd, da si za takle prazen nič hud in se mi kujaš. Treba je nama tega prepira.«

»Zmerjala si me ti, jaz sem molčal.«

»Saj to me najbolj grize. Ta tvoj molk. Rajši bi me bil zmerjal.«

»Nočem,« je rekel Storž in si zmagovito vihal brke.

»O, saj vem, takile ste možaki.«

Lišpavka se je začela cmeriti. »Veš, nobene drobtinice nočem več od tebe. Če si vse krempeljce obrusim, si bom sama poiskala, kar mi treba.«

Storž se je popraskal za ušesi, se tiho muzal, vihal brke in kar nič ga ni ganila taka grožnja. Zato je Lišpavka napela drugo struno.

»Saj sem ti že povedala, da vem za nekaj posebno dobrega. Ali pojdeš z mano?«

»Ne smem,« je hladno odvrnil Storž.

»Če ti rečem?«

»Si rekla, da boš brez mene dobila, kar treba.«

Sedaj se je taka trma vtaknila tudi Lišpavki in jo zbodla. Momljaje in jezika je odšla. Storž je počakal; nato se je po sledi tiho plazil za njo, češ bom videl, kaj le ima.

Lišpavka je splezala na streho bajte, se sklonila pod napušč in izginila. Storž je mirno obsedel na bukvi in čakal.

Lišpavka je bila namreč ovohala smetano. Hudournik si je kupil mleka na planini, nalil tri latvice z njim in ga postavil v shrambico, da se zasiri. Zljubilo se mu je smetane in kislega mleka. Še malo ni mislil, da bi se tudi polhoma zljubilo smetane. Zato ni okenca tesno zapiral. In pri tem priprtem okencu se je splazila Lišpavka v shrambo. Prišla je do prve latvice, se vzpela na rob in pokusila. »Mmm — dobro,« se je obliznila in že premišljevala, kako bi Storžu strgala korenček, ker ni hotel z

njo. Spet je pomočila gobček v skledo. Tedaj ji spodrsne — čmok — in je tonila v mlečnem jezeru. Otepala se je in poganjala, dokler se res ni pognala čez rob — pa zopet štrbunk v drugo jezero mleka. — Latvice so stale tik druga za drugo. — Lišpavka je brcala, kobacala, se pogrezala, dokler se ni spet srečno prikopala do roba in puhnila čezenj. Kam? Še v tretje jezero mleka. Kar zadušiti jo je hotelo. Kričala bi bila na pomoč; kako neki, ko ji je lilo mleko v usta. Že kar vsa onemogla je s tačico otipala oškrbljeni rob latvice, se prijela zanj in se s trudom izvlekla iz mlečne čobodre. Obsedela je do smrti preplašena na polici. Izbrisala si je zamaščene oči, da je našla pot iz shrambe. Pristokala je na streho. Storž jo je slišal. V skoku je bil pri njej.

»Kakšna pa si?« se je začudil. Najrajši bi se bil zasmel; ker je pa Lišpavka tako milo tožila, se je premagoval. Lotil se je smetanastega kožuščka in jo je ljubo umival. Ko je Lišpavka prišla spet do sape in moči, si ni mogel kaj, da bi je ne podražil: »Ali je to tisto dobro — mm — mm — mm?«

Lišpavka ni zinila besedice. Zlezla je na podstrešje in se zakopala v posteljico. Pošteno jo je, vso mokro, zeblo.

Naslednje jutro si je Hudournik zakuril, nato stopil v shrambico po mleko. Ko bi videli ta obraz, ko je segel na polico? Vse poškropljeno od mleka, v latvicah namesto

lepe smetane in mleka sama brozga, pokrita z zeleno sirotko.

»Tristo kosmatih medvedov,« je zarentačil Hudournik in debelo gledal na divje razdejanje. »Tako sem zaželel latvico kislega mleka, na, pa tole! Le kdo mi je to nagodil? Miške so šle — kdo torej bi bil?«

Oziral se je po shrambi. Ni si mogel razložiti. Ker je bilo temačno je šel po luč in si svetil. Opazil je, da je bilo okence le priprto. Posvetil je tja. O, kar bela, mlečna cesta se je vlekla po hlodih in skozi okno. »Aha, tule se je izmotal škrat strpenski, kdor je že bil.« Posvetil je še po latvicah. Po vrhu sirotke so plavale sive dlake. »Če te dlake niso iz kožuha Lišpavke, naj me lisjak popade. Ti golazen polšja. To mi je za plačilo, ko sem vaju krmil in vama nastavljal priboljške. Le počakajta!«

Hudournik je še dalje pretikal po shrambi. Toda vse je dokazovalo, da je bil en sam polh v mleku. Po policah in tramih se je poznal sled tačic le ene same živalce.

»Ona je bila! Lišpavka, kdo drug. Storž je premožat za tako pobalinstvo. Le še eno mi užagaj, presneta sivo-suknjarica, pa ti nastavim past in te ujamem.«

Tako ji je zagrozil Hudournik, znosil latvice ven, zлил mleko v čebriček in si zavrel čaja. Pri jedi mu je šinilo v glavo. Posrebal je čaj in tiho šel na podstrešje. Polha sta mirno spala. Storž lepo suh, tršat, zraven njega pa ona. Vsa dlaka ji je bila še sprijeta, kakor s klejem namazana.

Hudournik ji je zapretel s prstom: »Ali nisem natanko uganil, da si bila ti?«

Nato je tiho odšel.

Prav takrat, ko je zlezal s podstrešja je prignal mimo bajte črednik krave. Debeli in drobni zvonci so peli. Hudournik je bil kravje črede vselej tako vesel, da je vzel krajec kruha in ga drobil kravam. Posebno rad je imel lepo cikasto teličko. Rožica so ji rekli. Ta si je tako zapomnila Hudournikove dobrote, da je vselej prva pritekla k lesi pred bajto, pozvončkljala z drobnim zvoncem in ga poklicala: muu! »Le počakaj, Rožica — dragica, danes imam nekaj posebnega zate!«

Dvignil je kositrni čebriček, kamor je vлил zbrojeno mleko, in ga ji ponudil. Rožica ga je hlastno popila. In še je prosila: mu — mu! Hudournikji je dal drobljenec kruha in jo počehal po čelu: »Sedaj le pojdi za čredo, Rožica. Sicer se še izgubiš v gozdu.«

Ker je črednik povedal Hudourniku, da bo naslednji dan zopet gnal čredo mimo bajte, je Hudournik za Rožico pripravil prav dobre pomije. Tudi skorja belega kruha je plavala na vrhu. Čebriček je postavil pod smreko.

Ko se je zvečerilo, sta polha vstala. Lišpavka se je okrtačila, Storž ji je pomagal, da je kar dostojna šla na bero. Splezala sta na smreko.

Ko sta bila na smreki, pod katero je stal čebriček, je nosek Lispravke takoj ovohal, kaj je v čebričku. Pa ne da

bi Storžka poklicala in ga povabila s seboj. Premagala jo je sladkosnednost in še grda zavist po vrhu. Kar sama je splezala po smrekovem deblu in se ustavila tik roba čebrička. Kako ji je zadišalo! Da je kar pomigala z brkicami. Čepela je na robu čebrička in preudarjala, kako bi do skorjice. Kositrna stena se ji je zdela dokaj raskava. Poskusila je in res zdrknila — v pomije. Sedaj pa je bil joj. Plavala je, s tačicami se skušala prijeti gladke stene. Vse zastonj. Začela je cviliti in klicati Storža na pomoč. Naglo je pritekel. Toda kako pomagati? V prebrisani glavi je našel modro pomoč. S sprednjimi krempljci se je trdno prijel za rob čebrička, po steni spustil telo in še repek, ki se mu je pomočil v pomije. Lišpavka je pograbila košati rep, se po njem vzpela Storžu na hrbet in srečno priplezala iz morja pomij. Bila pa je tolikanj samogoltna, da je kar grede pograbila belo skorjico in jo res otela.

»Na!« jo je hvaležno ponudila Storžu. »Ne bom,« je odklonil Storž. »Vidim, da se ne boš prej spametovala, da bo nesreča.« In kar jezen je odgodrnjal in izginil v gozdu.

Hudournik se je čudil, da nekaj dni ni ne videl ne slišal svojih ljubih polhov. Le kam sta šla? Kar dolgčas mu je bilo.

Zato pa je za Rožico še bolj nabiral ostanke jedi in jo vsako jutro čakal, da je prizvončkljala in ga poklicala: muu, kadar je prignal črednik mimo bajte.

Nekega jutra pogleda v čebriček — in groza — v njem, sredi pomij, leži mrtva Lišpavka. Ker je bil žir še nezrel, lešniki pa so imeli samo sneg v sebi in komaj za zrno jedrca, jo je lakota prignala nazaj k bajti. Zapeljaljo je čebriček in koščki jedi v njem. Klicala je na pomoč, a Storža ni bilo; predaleč je bil, da bi jo slišal.

Hudournik je mrtvo Lišpavko položil na zeleni mah in sklenil, da jo popoldne pokoplje pod mlado bukvice. Ko je po obedu zadel rovnico, da izkoplje grobek zanjo, je nenadoma obstal. Zagledal je Storža, ki je sedel ob mrtvi in jo gledal. Sklonil se ji je do ušesa, kakor bi jo klical. Lišpavka se ni ganila. Nato jo je pobožal s tačico, najprej z desno, potem še z levo. Lišpavka je ležala vsa trda in negibna.

Storž je sedel na zadnje noge in jo gledal in gledal. Še enkrat jo je poskusil zdramiti. Z gobčkom jo je vso ovehal, privzdignil ji celo glavico, ki je hitro omahnila nazaj na mah.

Storž je spoznal, da je mrtva. Bridko mu je bilo žal, da se je sprl z njo in se ji umikal. »Ne bi bil smel kuhati jeze tako dolgo,« si je očital. Toda sedaj je bilo prepozno.

Potrtno in klavrno je počasi odskakljal v gozdno tihoto. Hudournik ga ni več videl, Lišpavko pa je pokopal pod

mlado bukvico. Nad grobkom šumijo zeleni listi, žir zori, a Lišpavka ga ne bo obirala nikdar več.

Hudournikov Lisko

Hudournik odhaja na dopust

Gospod Kališnik, s priimkom Hudournik, kakor so ga prekrstili šaljivi kmečki ljudje, je sedel pri pisalni mizi.

Na njej ni bilo nobenega nerešenega spisa več. Vse je bilo izvršeno; pero lepo obrisano, na mizi ni sapice prahu. Le žepna ura je še tiho škrabljala. Položil jo je predse ter čakal, da kazalec preroma še zadnjih petnajst minut — tedaj se začne uradnika Kališnika dopust. Kakor se je nepopisno leno obotavljal kazalec, da je Hudournik nekajkrat nastavil uho, če ni ura obstala, je nazadnje vendarle prilezel do XII. Naglo je vtaknil uro v žep, vstal in pogledal še enkrat po pisalni mizi. Vse v redu. »Zbogom, zatohla soba!«

Hudournik je po stopnicah kar tekkel in mimogrede skočil v uradniško menzo obedovat. O, kako so bile strežnice počasne! Trkal je na prazen krožnik, godrnjal in priganjal. »Tako, tako, gospod Kališnik,« je pokorno pritrjevala strežnica, ki je pa kljub temu ni bilo pričakati iz kuhinje. Hudournik je trkal nervozno z nogo po podu, premikal pribor, mečkal prtiček in spet zvonil z nožem po krožniku. »Pol ure vas moram čakati, to je že

od sile!« je oštel strežnico, ko mu je vlila juhe na krožnik.

»Ne, ne, gospod Kališnik! Samo eno minuto, samo eno minuto, prosim!« Uradnik jo je pogledal izpod čela, nekaj zamrmral in hitro zajel. Opekel se je v jezik.

»Če to ni sama zelena zavist, pa nič nočem. Vso zimo sem srebal mrzlo čobodro in sedaj ob tej vročini in ob taki zadregi mi nalije vrele juhe! In že deset dni sem ji pripovedoval, da danes odidem na dopust. Zavist, ble-da ženska zavist!«

Gospod Hudournik je použil komaj polovico obeda. Ni več strpel. Pol pečenke si je zavil v papir, jo naglo zmašil v žep in šel.

Doma je zmetal uradniško obleko s sebe, se nakomotal za v hribe in trdno stal sredi sobe v čvrstih kvedrovcih.

»Ne po podu v teh nakovanih barkah!« ga je svarila strežnica Urša. »Poglejte, vsak žebelj, kamor stopite, se pozna, pa sem toliko drgnila, da mi je sapa pohajala.«

»Tiho, Urša! Sedaj gremo in če se vse deščice razko-ljejo pod kvedrovci.«

Zavihtel je nahrbtnik na pleča, segel po palici in mimogrede še naročal: »Skrbno zaklepajte, zračite in zбоgom, Urša!«

Odkrevsal je po hodniku, Urša je gledala za njim: »Burja! Odkar si je stesal tisto bajto gori nekje za Trig-

lavom ali vedi si ga bog kje, misli, da je graščak, tako netečen je.«

Gospod Hudournik jo je kresal po trdem tlaku in prišel več kot pol ure prezgodaj na kolodvor. »Nič ne de,« si je mislil, »dopust je le dopust. In moja kočica je moja, moj domek, čeprav ga je samo za bobek!«

Da bi nestrpen laže pričakal odhod vlaka, si je privoščil skodelico črne kave.

Hudournikova kupčija

Ko je vlak vozil po sredi Ljubljanskega polja, je Hudournik ves zamaknjen gledal skoz okno. »Lej, ječmen žanjejo! In kako se ziblje klasje pšenice. Se že zlati,« je Hudournik mrmral sam pri sebi. »Seveda, že stirinajst dni nisem bil zunaj Ljubljane. Tudi popoldne sem prečepel v pisarni, da sem do zadnje pičice vse postoril. Naj le pride nadzornik in pogleda mojo mizo! Če ima količkaj pravične sodbe pod svojo široko plešo, me mora priporočiti za napredovanje.« Še je preudarjal, kako usmiljenja vreden je takle uradnik, ko je vlak že obstal v Št. Vidu. Vstopila je suhljata ženska; vodila je na vrvi dva mlada kužka in sedla prav njemu nasproti. Hudournik ni nič rekel, nejevoljen se je pa vprašal, ali ni morda zašel v živinski voz, ko ti ženska prižene kar cel trop psov s seboj.

Vlak je komaj potegnil in že je eden izmed psičkov začel sumljivo vohljati Hudournikov nahrbtnik in se kar ni mogel odtrgati od tiste malhe pri nahrbtniku, kjer je tičal kos opoldanske pečenke.

»Zgubi se, mrcina!« ga je Hudournik oštel in dvignil težki nahrbtnik s klopi na polico.

»Nič se ne bojte, gospod Kališnik! Pes je pravi amerikanec. Ima nos, da bi čez morje zavohal pečenko. In razumen! Ko bi hodil v šolo, bi bil vsem otrokom kos.«

Hudournik je gledal žensko in si ni mogel kaj, da bi je ne vprašal: »Odkod me poznate?«

»Verjamem, da ste me zgrešili. Vi ste gospod, uradnik, in godi se vam! Jaz pa sem izgarana reva. Ali ste pozabili, da sva skupaj v šolo hodila? Minca Krevsova sem!«

Hudournikji je bistro gledal v oči. Kar na smeh mu je šlo ob ženskem klepetu. Ponudil ji je roko: »Sedaj se vas pa res spominjam. Zelo ste se spremenili, Minca. Samo oči so še kakor nekdanje.«

»Ali ste še kar samski?« ga je hitro vprašala Minca.

»Kar sam se pretikam skozi življenje.«

»Prav imate. Jaz sem se prehitro omožila in se v križe položila. Neumna sem bila, kakšna pa.«

Minca si je s predpasnikom obrisala suhe oči, kakor da bi si hotela utrniti solzo.

»In sedaj se peljete na dopust, na Gorenjsko; seveda na Bled, jelite?«

»Maram za Bled. Tam je preimenitno zame. V gore grem; tam sem si stesal skromno bajtico.«

»Takoo?« je zategnila Minca in se čudila. Toda v hipu se ji je utrnila koristna misel: »Slišite, gospod Kališnik, odkupite mi tegale psička. Veste, se bavim s pasjerejo,

da ujamem kakega kovača za priboljšek. Seveda so moji psički samo čiste, plemenite pasme. To niso tisti malo-pridni bavkljači, kakor jih srečujete po vaseh. Glejte ga, to je Lisko, pravi amerikanec. Kako vas gleda! Le pogledajte mu v oči. Rjave so prave! Sama vdanost in zvestoba je v njih.«

Lisko je naslonil glavo Hudourniku na koleno pa z enim očesom meril naravnost na nahrbtnik, tja, kjer je bila pečenka.

Hudournik ga je pobožal po glavi: »Prijazen kužek, zares.«

»Kaj prijazen! Imeniten, vam pravim. Bistroumen kar se da. Glejte, dvakrat sem mu pokazala in že zna. — Lisko, prôsi!«

Kužek se je vzel na zadnje noge, prednje tačice povetil in čakal na revni dar. Minca mu je vrgla skorjico, hop, Lisko jo je ujel in s slastjo pohrustal.

»Ali ste videli? To je glávica! Dvakrat, samo dvakrat sem mu pokazala in že zna.«

Hudournik ga je spet pogladil po šekastem hrbtu in ga hvalil: »Priden, priden! Pa lačen si, revček, ko si tako pretrganega života.«

»Kaj lačen, ješč je in prav nič lispav. S psom je kakor z otrokom. Če ga prebašete, vam postane izbirčnež in kočljivec. Z eno besedo: pod milim bogom za nič. Lisko je že kar prave reje,« je hitela Minca slaviti in hvaliti psa

le v dalj. »Kar ste videli, to ni nič. Ko boste na dopustu, ga lahko naučite, da vas bodo vsi Ljubljančani zavidali zanj. Skakal vam bo čez palico, hodil po dveh, na kilometer daleč bo že začutil, ako se bo kdo bližal vaši kočici; nihče si ne bo upal čez prag, ako ne boste dovolili. Ponoči boste lahko spali pri odprtih vratih, tak čuvaj vam bo Lisko.«

Lisko je spet slonel Hudourniku na kolenu. Počasi je dobil dovolj poguma, da je gospoda Kališnika z nogo popraskal po roki.

»Vidite, kako prosi,« je razlagala Minca.

Hudournik je opazil, kako psiček milo gleda v nahrbtnik. Zato se je kar dvignil, potegnil nahrbtnik s police, segel po pečenko in odrezal lep kosček.

»Lisko, prosi!« mu je podržal pečenko kvišku.

Lisko pa na zadnje noge; kar poskakoval je, uhlji so mu stopili pokonci in z gobčkom je prežal na košček.

»Hoop!« je zaklical gospod Kališnik in izpustil grižljaj. Lisko je ščapnil, stisnil in pogoltnil.

»No, vidite!« je povzdigovala Minca psička. »Kupite ga, ne bo vam žal.«

Hudournik je bil premamljen, da je vprašal: »Koliko bi zahtevali zanj?«

»Vsakemu drugemu je naprodaj za najmanj tri stotake, vam pa, ker sva sošolca, za polovico manj.«

»Tudi polovica je visoka cena,« se je obotavljal gospod.

»Slišite, tak pes, amerikske pasme in za to ceno predrag? Da bi ga videl pravi pesjak, tisočak bi ponudil zanj.«

»Že, že. Toda tak ima več tisočakov kot jaz petakov.«

»No, no, nisem vam štela denarja. Toda to ni nobena cena, to je za vbogajme, ne za kupčijo. Saj sem že povedala: ker sva sošolca in kar je res, je res, za svoji punčki moram kupiti kotenine. Sta vsi razcapani. Gospod, kar dajte; postaja se bliža, moram ven.«

Lisko se je tiščal Hudournika, Minca je priganjala: »Saj sem rekla, da bo to kakor vbogajme. Dajte no!«

Gospod Kališnik je res segel po denar. Vlak se je začel ustavljati in Minca je pobožala Liska: »Le priden bodi, dobrega gospoda si dobil. Zbogom, gospod, bog daj srečo!«

Lisko se še zmenil ni za svojo pasjo rednico. Poskočil je na klop in tako dolgo praskal po Kališnikovem žepu, da mu je pokrmil vso pečenko. Nato se je zvil v klobčič in zaspal kar na klopi. V svojem pasjem življenju je prvič tako imenitno obedoval.

Hudournik in Lisko gresta v planino

Na svoji postajici je Hudournik izstopil. Lisko, otvezen na vrvici je vdano in zvesto drobencljajal za njim. Hudournik se je nekoliko bal, kaj poreko ljudje. Vedel je iz Ljubljane, da so se ljudje — tudi sam je bil med tistimi — zelo norca delali iz starih gospa, ki so vodile zaradi debelosti široko racajoče, z rdečimi pentljami nališpane psičke. In sedaj? Kaj le poreko o njem? Prav zares mu je silila rdečica v namrdano lice. Ko se je kar se da hitro prerival skozi ljudi na postajici, zasliši: »Mamica, lej lepega kužka!« In kar cel ograbek letoviščarskih otrok se je zgrnil za Hudournikom. Eden izmed njih je kužka celo pogladil po hrbtu. Toda Lisko je jezno zarenčal, da je deček kar odskočil. Hudournik je potegnil psička za vrvico in dečka posvaril: »Pusti ga, je hud!« Toda imenitno se mu je zdelo, da Liska tako občudujejo. Strah je bil premagan in oba sta ponosno koračila po stezi proti vasi.

»Čakaj,« se je ustavil Hudournik. »Sedaj nisva več v vlaku.«

Raztvezel ga je, Lisko pa je svobodno skočil na travnik in se trikrat prekucnil čez glavo. Stekel je naprej, se

vrnil, povohal novega gospodarja in v dolgih skokih planil kar v deteljo. Hudourniku se je samo od sebe smejalo in še malo mu ni bilo žal tistih dinarjev, ki jih je odštel Minci za psa. Vesela oba — pes in gospodar — sta prišla do vasi, od koder se je začela spenjati pot navkreber proti planini.

Na vrtu ponosite kmečke hiše, mimo katere ju je vodila pot, se je pasla jata kokoši: mladih petelinčkov, piščet in starih, težkih kokelj. Lisko je obstal, dvignil prvo nogo, hitro pogledal gospodarja, nato pa planil kot strela med kokoši. Nastal je vrišč, kokot in beg in frcanje na vse plati. Lisko se je nameril na belega petelinčka, ga v nekaj skokih neusmiljeno zagrabil in ga ves prevzeten vlekel proti Hudourniku.

Tedaj pa se je prikazala med vrati hišna gospodinja s krepelcem v roki. Mislila je, da je udarila lisica med kure ali pa kragulj. Ko je zagledala psa, kako vleče petelinčka proti Hudourniku, je privršala čez vrt, tresčila poleno v psa in se lotila Hudournika:

»Tak, tako! Lepa reč! Včeraj se je privlekla cela čreda šolarjev iz mesta. Kam so jih gnali, ne vem. Kot vrane so se usuli na našo hruško ržišnico ter jo obrali do zadnjega peclja. Nato so jo udarili kar čez travnik in skozi deteljo, vse za samo ljubo škodo. No, danes mi priženete to mrhavo ščene, da mi zadavi petelinčka. In temu pra-

vite tujski promet! Presneto, ko bi bil naš Sultan doma, bi vama že pokazal tujski promet!«

»Mati, lepo prosim, ne zamerite! Pes je še mlad in neumen . . .«

»Zato pa bi bili bolj pametni vi! Ali nimate palice zanj? Brez nje še otroka ne zrediš, da bi bil za pametno rabo.«

»Mati, koliko hočete za petelina; saj ga rad plačam.«

»Za pleme sem ga namenila. Štiri petake je vreden kot nič.«

Hudournik je hitro odrgnil mošnjiček in poiskal denar, da bi se prej otel nesrečne plohe.

»Naté, petelinčka pa vam pustim za nameček.«

»Ga nočem,« je spravila žena denar, zapretila Lisku, ki je stiskal rep med noge in se skrival za gospodarja: »Ti grdun, ti! Zrel si za konjederca, ne pa za tujski promet.« Segla je po oklešček ob mrtvem petelinu in z njim pokazala na mrlička:

»Le vzemite ga in mu ga specite, zverini pasji!« Nato je naglo in jezno odšla.

Hudournik je obstal in ni vedel, kaj bi. Navsezadnje je vendarle pobral petelinčka in ga spravil v nahrbtnik, psa pa spet otvezel na vrvico.

»Ni prav, da si ga. Drag je bil. Ampak imenitno si ga pa pograbil!« mu je dajal potuho namesto šibe.

Hodila sta dobro uro po strmi stezi in soncu. Hudourniku je lil pot s curkom po obrazu, Lisko je široko zeval ter molil jezik iz gobčka. Tedaj sta dospela do smrekovega gozda in do studenčka. Hudournik je snel nahrbtnik, sedel in raztvezel Liska, ki je hitro skočil k studenčku in lokal vodo na vse pretege. Hudournik si je natlačil čedro in si oddihal. Prevroč je bil, da bi si upal takoj do mrzle vode. Lisko — spet svoboden — je začel iztikati po gozdu. Kar puhne pred njim izpod smreke srna in jo v dolgih skokih ubere mimo studenca. Prav takrat se prikaže iz grmovja lovec čuvaj. Lisko pa ni stekel za srno, obstal je pod smreko, gledal v veje in začel lajati. Lovec je nameril puško, a ne na srno, na Liska. Ko pa je opazil počivajočega planinca, je puško povесil in vprašal:

»Ali je ta pes vaš?«

»Moj,« je potrdil Hudournik. Lovec se mu je približal, Lisko pa je togotno bevskal v smreko.

»Toliko da vam ga nisem ustrelil.«

»Zakaj?« se je začudil Hudournik.

»Ali niste videli? Srno je spodil!«

»Moj Lisko ni lovski.« —

»Sodim, da res ni, ko je tako neumen, da laja v smreko. Mar misli, da srne po smrekah plezajo?«

Hudournik je bil užaljen.

»Saj sem rekel, da ni lovski. Je pa prebrisan, prava ameriška pasma. — Lisko!« ga je poklical.

Lovec je prisedel, Hudournik mu je natočil šilce sli-vovke, Lisko pa je ovohaval lovca.

»V lovišču imam pravico in dolžnost, da vsakega psa ustrelim, če goni. Pa kakor vidim, tega vašega res ne bo treba. Pravite, da je ameriške pasme? Kdo vas je tako neusmiljeno napet najstil?«

»Res, res je posebno žlahtna pasma. V vlaku sem ga kupil; danes.«

Lovec se je namuznil, navihal brke in potrdil:

»Bo že tako, da je posebna pasma. Život je lisičarjev, zadnje noge jazbečarjeve, glava pa prepeličarjeva. Imenitno je sestavljen!«

»Torej ni čista pasma?«

»Kaj še! Mešano blago. Seveda, za igračo utegne biti kaj pripraven. Toda, navihanec pa boš!« ga je lovec vščipnil v uhelj, da je Lisko srdito ravnal po njegovi roki.

Hudournik je bil užaljen in žalosten. Da ga je sošolka Minca tako opeharila, bi si ne bil mislil. Da bi se prej rešil lovca, ki mu je lepega psička tako v nič dejal, je stopil k studencu, se napil, oprtal nahrbtnik in se poslovil.

Potoma je na drobno opazoval Liska in dognal, da ima lovec kar prav. Obsodil je samega sebe, češ lepo se mi prileže, da sem se tako osmodil. Bom vsaj drugič vedel, kaj se pravi vtikati se v kupčije, ki jih ne razumem.

Lisko v Murki

Hudournik in Lisko sta prišla do Murke. Tako je namreč gospod Kališnik krstil svojo kočico.

Ko je pred letom po hudem trpljenju, kajkrat premočen od dežja in potu stesal svojo bajto, seveda tudi s pomočjo hudomušnega tesarja Čehlja, ki je odkritosrčno trdil, da se gre za ležo in tesanje mesenih klobas z vsakim skušat, je zakuril v štedilničku. Tesar Čehelj je vprašal gospoda Hudournika, ali ni ta železna igrača morda nove vrste mlinček za kavo. Hudournika je tako norčevanje iz ljubke, nalašč za to bajtico v Ljubljani skovane pečice, zbolelo. Rekel pa ni nič. Težko je čakal, da se je tesar Čehelj po petem kozarčku slivovke vendarle poslovil in da je ostal sam. Ves vesel je poslušal, kako izvrstno je dimnik potegnili, da je ogenj kar zapel. Nalil je vode v ponvico, da si zavre čaja — prvič v življenju na svojem ognjišču. Ko je tako sedel na tnalu in čakal, da zavre, mu je šinila v glavo modra misel. Kadar je namreč hodil po Ljubljani, tam, kjer stoje med vrtovi tiste lepe hiše in hišice je spoznal, da imajo take pristave (po latinsko jim pravijo vile) tudi posebna imena. Bral je: Vila Zinka, vila Tinka, vila Rožmarinka, vila Planika, vila

Jerebika in tako dalje. Zato je sklenil, da pokrsti tudi svojo bajto. Ker je vedel le nekaj streljajev nad svojo kočo za skalnati žleb, v katerem so rasle temno zagorele murke, se je odločil. Popil je čaj, vzel lonček rdeče barve in zapisal nad vrata: Bajta Murka. Tako je dobila kočica ime, kar se je zdelo Hudourniku silno važno. In zares. Če ima že vsaka vas, vsaka hiša, vsak travnik, tudi vsak konj, vsaka krava in vsak pes svoje ime, pa bi ga njegova bajta ne imela?

Torej Lisko je prišel s svojim gospodarjem do Murke. Ko je Hudournik iskal ključ po nahrbtniku, je Lisko radovedno obletel kočico krog in krog. Tako majhne hiše še ni videl. Zdela se mu ni dosti večja ko doma njih pasji hlevček.

Hudournik je odklenil, se pri nizkih vratih ponižno sklonil, da ni trčil s pametjo v tram, in stopil v bajto. »Hvala bogu, lepo si prezimila, nič ni narobe,« se je razveselil, ko se je ozrl po koči. Za njim je prišel Lisko, a se je na pragu ustavil in previdno ogledoval hišico: Če le ni to pasji hlevček in v njem moja pasja žlahta, da bo treba boja, preden se vselim? Ostri nos pa mu je razodel, da se mu ni treba bati. Skočil je čez prag in povohal prav vsako stvarco v koči. Nazadnje je poskočil še na pograd, kjer je bilo Hudournikovo ležišče. Moško se je usedel in kar prijetno mehko se mu je zdelo.

»Ti, ti, postelja je moja!« ga je poučil gospodar.

Lisko mu res ni ugovarjal, toda v njegovi pameti se mu ni posvetilo, da bi šel s pograda. Zleknil se je po postelji in si lizal tace, ki so ga pekle od dolge poti.

»No, revček, truden si; le odpočij se,« ga je Hudournik potapljal in ga ni preganjal s postelje. Odšel je v drvnico po drva, da si zakuri.

Ko je vrgel polena na tla, je Lisko hitro vstal, pograbil najlepše poleno in ga vlekel iz bajte.

»Pje, moška je ta! Jaz drva v bajto, ti drva iz nje. Boš pustil?«

Lisko je grčal in sovražno gledal. Ko mu je hotel poleno vzeti, ga je pes držal z zobmi tako trdno, da je Hudournik s polenom vred dvignil tudi Liska.

»Ti žaba, kako si trmast!« ga je občudoval gospodar in nesel poleno nazaj v kočo.

Ker je bilo za kuho treba vode, sta šla k studencu. Hudournik se je umil, tudi Lisko je brodil po tolmunčku in se napil. Ker mu je bilo zelo ugodno v hladni studenčnici, se je prekucnil kar ves v vodo, ki jo je prej pošteno skalil in zbrodil.

»Kakšen pa boš?« je zavpil Hudournik. Lisko je bil že iz vode, otresel se je, da je škropilo na vse strani, nato pa jo v diru ubrisal proti bajti.

Ko je Hudournik prišel za njim, je Lisko že ležal — ves moker in obrazdan na postelji in se pridno umival z jezikom.

»Ta je pa lepa!« je Hudournika pograbila jeza. Iskal je, s čim bi Liska našeškal. Pes je prepoznal jezne poglede in hitro smuknil pod pograd, da se mu je skrilo.

»Presneto je navihan! Kar iz oči mi bere, kaj mi je všeč in kaj ne.« In namesto šeskanja je bil Lisko celo pohvaljen.

Ko sta povečerjala, sta sedela na klopi pred Murko. Nad Triglavom so se kopičili črni oblaki, izza Stola se je oglašalo zamolklo grmenje. Znočilo se je silno naglo. Za Toščem je pomežiknila dolga bliskavica.

»Lisko, nič ne bova žgala luči, trudna sva in počitka potrebna. Kar spat!« je velel gospodar.

S staro vrečo je postlal kužku poleg ognjišča, nato se še sam zakopal v pograd. Lisko je v klobčič zvit že zaspal in Hudournik takoj za njim.

Ponoči se je približala huda ura. Začelo se je bliskati, da je kar vid jemalo; grom je bučal, strele so udarjale križem v goro in gozd. Hudournik se je le nekoliko predramil, a spet zaspal. Vajen je bil neviht. Tedaj pa se je usula toča. Po strehi je ropotalo in bobnalo, da je bilo groza. Kar blizu koč nekam pa je treščilo, da se je bajta zamajala. Lisko je risnil kvišku: v skoku je bil na postelji in za vratom Hudournika, ki ga je nenadni pasji skok s treskom vred tako zbegal, da ni razložil, ali je nad njim strela ali pes. Seveda se je hitro zavedel. Lisko je drgetal ko šiba na vodi in se cvileč stiskal h gospodarju.

Ko treska in bliska ni bilo ne konca ne kraja je Hudournik potrpel in psička ni pregnal. V resnici mu je bilo še kar všeč, da je bivalo ob tej vihri pri njem vsaj še eno živo — čeprav pasje bitje.

Lisko v šoli

Prečudno hitro se je Hudournik navadil Liska, Lisko pa Hudournika. Trdna prijatelja sta postala. Kamor koli se je ganil gospodar, povsod mu je repljal za petami kužek. Če je Hudournik nabiral suhljad po gozdu je tudi Lisko vlačil suhe okleščke in včasih z njim vred privlekel k Murki kar celo vejo. Ko je Hudournik nabiral gobe, je tudi Lisko iztikal po grmovih, prepodil jereba, divjo kokoš, celo divjega petelina je izvohal in ga izpodrepil, da je s perutmi zaropotal med vejami in se prepeľjal kdo ve kam. Če se je pes zatekel le predaleč od njega, ga je poklical s posebnim žvižgom: fi-fi-fii! In Lisko je prilomastil takoj k njemu. Vselej ga je gospodar pohvalil, in če je le imel kak grižljaj v žepu, mu ga je dal. Kratko in malo: Hudournik si je priznal, da tako kratkočasnih počitnic še ni imel. In ko bi želela Minca psička nazaj, bi ga ji ne prodal tudi za tristo ne.

Ker je bil Hudournik prepričan o veliki pasji uka žeji, je sklenil, da ga nauči še kaj posebnega.

Spomnil se je, da je videl pri prijatelju psa, ki je znal odpirati vrata. Tudi Lisko je rad praskal po durcih Mur-

ke in se stegal do kljuke. Začela sta s šolo, ki je bila že za višji razred.

Vzel je pol klobase, odrezal kolešček in ga podržal nad kljuko: »Lisko, odpri!«

Pes se je vzel, prijel s prvimi tacami za kljuko, da bi dosegel klobaso. Glej, kljuka se je podala, vrata odprla — Hudournik pa je odmaknil klobaso in mu jo dal šele v koči.

Ponavljala sta to nalogo tako dolgo, da je Lisko pojedel vso klobaso. Zato je bil pohvaljen in dobil odličen red.

Drugi dan sta vajo ponovila. Šlo je čisto gladko. Hudournik je bil učenca tako vesel, da si je zaradi njega pritrgoval klobaso in grudil suh kruh.

Tretji dan je bila pa glavna preskušnja. Hudournik se je zaprl v bajto, ko se je kuža zleknjen grel na soncu. Pa mu je požvižgal: fi-fi-fii! — Lisko je pritekkel k Murki, popraskal po vratih, Hudournik pa mu je velel: »Odpri!« — In zares! Kljuka je zaškripala, vrata so se odprla, Lisko je sedel pred gospodarja in ga z rjavimi očmi vprašal: »No, kje je klobasa?« Hudournik ni skoparil. Odko lehal mu je dobršen kos svinjskega pleča in mu ga podal: »Priden! Izdelal si z odličnim uspehom! Zato boš imel sedaj nekaj dni počitnice.«

Drugi dan po pasji mali maturi je dobil gospod Kališnik novo brašno iz doline. Zato si je hotel privoščiti tisto

popoldne prav izvrstno malico. Pripravil si je na lesen plošček mogočno gorenjsko klobaso, odtesal si krajec rženega kruha in si natočil kozarec vina. Oblastno je sedel za mizo, da najbogatejši letoviščar na Bledu ne more bolj. Lisko je sedel predenj, ga živo in poln upanja gledal ter mu prijazno repkal. Hudournik ni še prvič zagriznil, ko Lisko zalaja, se požene skozi odprte duri in laja, laja.

»Kdo neki bo?« je pomislil Hudournik, vstal izza mize, stopil iz bajte in vrata za sabo zaprl. Ni maral, da bi kdor si bodi pasel poželenje ob pogledu na njegovo imenitno malico. Zagledal je pastirja Tomaža, ki ga je Lisko srdito oblajeval.

»Hej, gospod Kališnik, ali ste kaj slišali tisti tanki kravji zvonček? Ještinova telička mi je odletela od črede in jo iščem. — Pasja dlaka, marš, če ne —« je Tomaž dvignil palico in zapretel psu.

Gospod Kališnik je stopil k pastirju in mu povedal, da zvončka ni nič slišal.

»Potem se je pa potepla v Bitgovec. Je góbarica. Gre po gobah kakor pes za zajcem.«

Gospod Kališnik je Tomažu ponudil tobaka. Natlačila sta si vivčke in začela moževati. Dobro dolgo sta se pomenkovala, preden jo je črednik mahnil proti Bitgovcu, Hudournik pa v bajto.

Glej, bajta je bila na stežaj odprta, dasi je vrata pošteno zaloputnil, ko je šel iz nje! Hudournik se ozre in obstoji za vrati. Kaj pa to pomeni? Na njegovem sedežu sedi Lisko, pred njim pa prazen krožnik. Lisko se slastno oblizuje in vprašujoče gleda gospodarja: »No, ali drži mala matura ali ne?«

»Ali sem te tako učil?« zroji Hudournik.

»Kako neki drugače,« mu nemo odgovarja Lisko. »Saj si rekel: Odpri, potem klobasa. Natančno tako sem storil.«

»Zgubi se!« je Hudournik pognal Liska s klopi in skozi vrata. Oplaknil je krožnik, si narezal nove malice in preudarjal: je že tako. Vsaka šola je kakor nož: z njim lahko odrežeš kruha sebi in lačnemu, lahko pa z njim tudi raniš sebe in bližnjega.

Lisko — čevljar

Kakor je bil gospod Kališnik najrajši sam zase, kljub temu ni bil v uradu nikoli sitnež. Natančen zelo, nikoli pa ni nižjih gnjavil. Zato so ga cenili tovariši in tovarišice uradnice. Posebno je bil v čislih pri najstarejši uradnici zaradi reda in natančnosti. Bila je že siva kot božja ovčica. Mlade porednice v uradu so ji nagajale, češ da ni siva in ji poganja le svetniški soj okrog glave. A vsa ta nagajivost je bila prijateljska in prisrčna. Ker je ta uradnica mlajše svarila in poučevala za na pot v življenje, so jo tovarišice vse vprek klicale le za teto Ančko. Ta teta Ančka je gospodu Kališniku obljubila, da ga ob lepem dnevu obišče.

In ga tudi je. Lisko jo je pozdravil s krutim laježem, da se plaha teta ni upala ganiti, dokler ji ni prišel na pomoč Hudournik.

»Za božjo voljo, kje ste dobili to zverino? Toliko da me ni popadel. Vsa se tresem!«

»Poberi se!« je gospod Kališnik Liska prvič trdo nagnal in vrgel celo kamen za njim.

»Oprostite, gospodična, šole o vljudnosti res še ni dovršil,« se je namesto kuža opravičeval gospodar in sprejel teto Ančko kar se da ljubeznivo.

Teta je obstala pred Murko in naslonila obe roki na palico.

»Majhna je,« je rekla.

»Ker ste vajeni samo velikih planinskih koč. Toda vsa je moja in samo moja,« je zavrnil tetino sodbo.

»Prav imate. Čestitam vam.«

Hudournik ji je pomagal sneti oprtnik. Teta je hitro pregledala vso kočo: najprej tla, ki zares niso bila umita, komaj za silo pometena; nato je ošinila slabo očiščne lonce in ponve, tudi nepostlan pograd. Nazadnje se je pomudil njen pogled na stenah, kamor je Hudournik nabil polno lesenih rogovil, da je obešal nanje obleko.

»Kar po puščavniško ste si uredili. Hudo preprosto je vse.« Teta bi bila rada rekla: hudo nesnažno imate.

Hudournik je ujel njene poglede, slišal njene besede, a se je iz obzirnosti potuhnil, kakor da ne vidi nič in ne sliši nič.

»Gospodična, s čim bi vam smel postreči? Morda s skodelico čaja? Lejte, v štedilniku gori, kar brž bo zavrelo.«

»Najprej prosim tople vode.«

»Praznega kropa vendar ne boste pili?«

»Umila se bom. To je prvo. Človek se spoti in me kar vse boli, ko sem taka.«

»Prosim, prosim! V kotličku je tople vode dovolj in tu, glejte, lavor!«

Teta pa ni umila najprej sebe, ampak lavor, ki se ji je zdel zelo sumljivo očiščen.

Gospod Kališnik se je umaknil iz bajte in zaprl vrata. Še od bajte se je odtegnil in šel z vrčem k studencu. Dolgo se je obiral pri vodi, pomival in izplakoval vrč, kar se je dalo, a je le še prezgodaj prišel do Murke. Zato sta z Liskom obstala pod smreko in čakala. »Če bi midva takole brnjala, bi si še drv ne utegnila navleči, kajne, Lisko? Bi kar pri soncu kuhala.« Takole je mrmral Hudournik in si natlačil čedro, da bi laže pričakal teto. Zares je pokadil tobak do dna, preden so se odprle duri Murke. Hudournik je hitro stisnil čedro v žep, ker se je bal kaditi teti pod občutljivi nos.

»Vode sem prinesel. Taka je ko kristal in mrzla ko led,« je gospod Kališnik hitel z vrcem pred kočo. Nič ni hotel razodeti, da natančno vidi, kako skrbno je bila teta počesana, kako je rahlo dišala po Uranovi kremi, s katero si je natrla goreča lica. V rokah je držala lične kvedrovčke, obuta pa je bila v rdeče copatke s svilenimi čopki.

»Sezula sem se, da se noge odpočijejo,« je razlagala, ko je postavila čevlje za kočo na sonce.

»Vse, vse po mili volji, gospodična! Sedaj ste vi gospodar, kar ukazujte!«

Teta je prinesla iz kočice razvezan oprtnik in ga postavila na klopco. Nato je začela razkladati po mizi toliko reči, da je gospodar Murke vzdihnil: »Gospodična Ančka, ali bo semenj, ka-li?«

»Kakšen semenj? Obedovala bova. Povabljeni, gospod Kališnik!«

Ročno je začela odvijati papirje in papirčke vseh barv in iz vsakega se je prikazala kakšna posebna dobrota; tu ribice, tam v srebro zavito košček sira, klobasica, štručka rženega kruha, kos potice, maslena rogljička, jetrna pasteta, v škatlici surovo maslo, poseben kozarček z medom, štiri hruške in dve breskvi, konzerva telečjega golaža, vrečica sladkorne sipe, dve limoni, zavojček zmlete turške kave, pisan prtiček in v njem skrite vilice, nož in kavna žličica, nazadnje šest cigaret Morava in v svileni papir zavita butarica češminovih zobotrebcev.

Ko je teta Ančka razložila ves ta semenj po mizi, je začudenega gospoda Kališnika vnovič povabila: »Prosim, na voljo vam je, kar začniva!«

Gospod Kališnik je od iznenadenja z rokami kar mahal in se branil: »To je za vas, zame je vse preimenitno.«

Ker ni hotel seči, mu je začela ponujati in deliti teta Ančka sama.

Hudournika je bilo kar sram in je spet silil, da ji zavre čaja.

»Priložite na ogenj, da ne mine. Čaj skuham sama, saj ga imam s seboj.« Tako se je previdno zavarovala pred slabo pomito ponvico.

Južinala sta res kraljevsko, vmes pa se pogovarjala. Sredi pogovora se spomni gospodična Ančka na »zverino« psa.

»Saj res, ali je tisti sultan, ki me je tako napadel, vaš?«

»Moj, gospodična; kupil sem si ga. Zelo razumen kužek je.«

»Kje pa tiči sedaj?«

»Saj ga res ni,« je pogledal Hudournik okrog sebe. »Daleč ne bo.« Požvižgal mu je: fi-fi-fii! Ker se ni prikazal takoj, je žvižg ponovil.

Tedaj pa se je priplazil iz bližnjega grma in v gobcu nesel — strah in groza — razcefran in razdejan tetin kvedrovček.

»Oj zverina roparska!« je kriknila teta. Gospod Kališnik je planil nad Liska in mu iztrgal čevelj iz zob. Prinesel ga je h koči in pokazal razvalino teti. Jermenčkov ni bilo nikjer, gornji deli razdejani, celo nekaj žeb-ljev je bilo izrvanih iz podplatov. Teti je šlo na jok, Hudournik jo je tolažil, kar je mogel, in sveto obetal, da plača nove kvedrovčke.

Počasi se je teta le utolažila, odklonila povračilo in si očitala, čes treba mi je bilo čevlje tako skriti, da jih je pouzmal Lisko. Da sem jih pustila tu na očeh, bi jih ne bil. Z vso skrbjo sta se začela ukvarjati z razdejanim čevljem. Hudournik je od svojih kvedrovcev izdelal jermenček, da bi za silo zvezal tetin čevelj.

»In vi? Kako si ga boste zavezali?«

»Nič naj vas ne skrbi. Imam trden motvoz ali pa si zvijem trto.«

Tedaj je prišel mimo kočice lovec in pozdravil. Lisko je privedjal iz grma, kamor se je skrival pred hudim gospodarjem, in silovito režal nad lovca.

»Žabica pasja, kako se naraščaja!« se je lovec smejal Liskovi jezi. »Ali se vam dobro ponaša, gospod Kališnik?« »Izvrstno! Pravkar je gospodični čevelj razgrizel.« »Ha, ha, to mladi psi izvrstno znajo. Meni so raztrgali lovsko torbo in kdo ve kaj še vse. Vas bo že srečala pamet, da morate take stvari pred mladim psom skriti kot otroku nož, sicer je nesreča gotova. Zbogom!«

S teto sta nato še dobro dolgo krpala kvedrovček. Nazadnje ga je Hudournik moral s trto privezati teti na nogo, da bi ga potoma ne izgubila.

Za tolažbo in dobro voljo je Hudournik natočil dve čaši vina. Trčila sta in se smejala prečudni obutvi.

»Le počakaj, grdavš ti,« je gospodična zamahnila s palico proti Lisku, da je odskočil in se skrival pod leskov

grm. Počehal se je za ušesom in se čudil teti Ančki, ko je odšepala izpred Murke.

Gospod Kališnik jo je daleč pospremil. In še in še se je teta smejala svoji nerodni hoji v trtastem kvedrovčku, v resnici pa jo je bilo celo smrek sram.

Pri slovesu je rekla: »Tako j na dnu gore obujem co-patke, ljudem pa porečem, da sem strašno ožuljena. Zbogom!«

Na sprehodih

Ne smete misliti, da sta Hudournik in Lisko venomer tičala v bajti ali sedela pred njo. Porabila sta vsak sončen dan in odšla: sedaj pit zdravilno vodo k studentu Urbasu, drugič po gozdu nabirat gobe; včasih pa sta se popela kvišku proti vrhu Stola do Stanu, na Okroglico, celo nad Črtež v skale, da sta poiskala dve, tri, nič več, prav lepe planike in seveda nekaj murk. Kako naj bi bila bajta Murka brez šopka murk v prstem lončku?

Toda Hudournik je poskrbel tudi za zdravilne rastline. Zato si je nabral arnike in šentjanževih rož. V bajti jih je potem pripravil. Najprej jih je lepo zrezal na drobno rezanico. Lisko ga je gledal, Hudournik pa mu je razkladal: »Vidiš, sedaj bova dejala arniko v špirit in jo postavila na sonce; dva, tri dni se mora kuhati na soncu. Lej, to je zdravilo za rane. Vse razkuži in nič se ne vnamejo pa hitro pozdravijo. Tudi tebe bom umil z arniko, če se boš ranil. Peklo te bo, kajpak, ti pa cvilil, norček, ko ne znaš nič potrpeti.« Lisko ga je verno poslušal. Hudournik se je tako navadil misliti na glas, kakor da ima pred sabo dečka, ne psička. Zato mu je še razlagal:

»Sedaj bova namočila v alkoholu šentjanževe rože. Tem morava pridodati nekoliko zrn kafre in košček mire. To zdravilo je za prisad. Ako se raniš, zbodeš in postane koža okrog rane rdeča, moraš rdečico s to tekočino večkrat na dan pomaziliti in prisad gotovo preženeš. Zato se temu zdravilu pravi prisadno olje.«

Časih je Hudournik nabiral tudi jagode. Hudoval pa se je na tiste planince, ki so jagode trgali kar z betvicami, na katerih so rasle. »Škodljivci!« se je jezil. »Vsaka betvica ima po dve, po tri jagode. Prva je že lepo rdeča in zrela, drugi dve še zeleni. Kdor jih z betvico utrga, poje le rdečo, zeleni pa zavrže. Ali jih ni škoda? Ko bi sicer tako lepo dozorele!«

Nekega dne stajo mahnila na Staro planino. Tam je pasel črednik Tomaž krave. Dotlej Lisko še ni zašel med čredo krav. Krave in telice so pozvanjale z zvonci in zvončki, ko so pridno mulile travo. Hudournik je to planinsko godbo rad poslušal. Zato je legel na trato in užival lepo potrkavanje zvoncev. Lisko je sedel ob njem, držal glavo po strani, nastavljal uhlje in občudoval te strašno velike živali. Kar se pripase blizu Hudournika lepa cikasta telica. Radovedno je ogledovala z velikimi očmi psa in moža, češ ali je črednik ali ni. Zato ga je vprašala: »Mu-mu?« Hudournik je segel v žep in ponudil cikici drobljenec kruha. Kako se je posladkala z njim! Lisko pa nevoščljiv. Kar zakadil se je vanjo, da je cikica

odskočila in ji je zvonček silno zaropotal. »Pusti jo!« posvari Liska Hudournik. Pa ni slušal. Lajal ji je prav za petami in skušal, kako bi jo popadel. Cikica — ne bodi lena — pa ga štrkne z zadnjo nogo in ga zadene z ostrim parkljem naravnost v smrček. Kako je odletel, se prekucnil, milo zacvilil in pribežal k Hudourniku, da mu pokaže gobček. Iz ustnice mu je pripolzelo nekaj kapljic krvi.

»Kar si iskal, si našel. Ali ti nisem rekel, da jo pusti? Prav ti je!« Hudournik ga ni kar nič miloval.

Lisko se je stisnil Hudourniku za hrbet in z jezikom zdravil drobno ranico.

Krave so se lepo razšle, vsaka za svojo pašo. Sama je zaostala le težka starka in se mirno pasla. Tedaj priskačejo po stezi trije mestni fantini. V rokah so imeli šopek planik, sleča in še drugo gorsko cvetje.

»U, da bi jih, grdune!« jejezno godrnjal Hudournik. »Prav nič se jim ne smilijo rožice. Divje jih narabutajo, kakor da bi jih nesli kravam v jasli!«

Fantini so prišli do krave. Kar dvigne eden izmed njih palico in začne pretepati in poditi starko. Hudournika je pograbilo. V njem je vse zavrelo, da je skočil kvišku in nad fantina. Pa je bil prepozen. Izza grma je šinil kot iskra črednik Tomaž in zgrabil zlikovca za vrat. Pripognil si ga je čez koleno in mu jih nametal. Hudournik je

zaploskal, Lisko zalajal, jo celo ucedil za bežečima fantinoma in enemu pomeril hlače.

Našeškani fant je jokal. »Saj ne bom več!« je lepo prosil Tomaža. Tedaj je pristopil Hudournik: »Ti, fant, kaj ti je storila krava, da jo biješ? Lej, kako se reva trudi za svoj vsakdanji kruhek, tebi in nam vsem pa daje mleko. In ti jo tepeš! Sram te bodi!«

Fant se je kremžil in zbežal bi bil, da ga ni Tomaž še držal. »Smrkavec, viš, tamle se bližata dva orožnika, ki sta na planinskem obhodu. Kar vzameta naj te, že zaradi uničenih planik in še zavoljo krave.«

Tomaž ga je spet potresel za vrat. Gladko in kratko bi ga bil gnal orožnikoma naproti, da ni Hudournik poprosil: »Tomaž, pustite ga. Ne zaradi njega, ampak zaradi staršev.« Črednikovi prsti so odnehali.

»Poberi se!« mu je velel Tomaž.

»In zapomni si!« mu je naročal Hudournik.

»Saj ne bom več,« je obetal fant in jo ubral, da so ga komaj pete dohajale.

Črednik je pobral raztresene planike in jih skril v torbo. »Da ne bo sitnosti,« je omenil in odšel za čredo.

Martinček

Prav blizu Murke je bila nizka skala in krog nje polno debelega grušča. Ker je bila skala obrnjena na poldne je sonce pripekalo nanjo, da je bila kar vroča.

Hudournik je opazil, da se hodi na skalo gret martinček. Leno je ležal na soncu in mežikljal z drobnimi očesci v sonce; na levi strani se je videlo, kako mu urno bije srček. Hudournik ga je večkrat veselo gledal in ga ni podil. Nekoč pa je naletel, kako je sedla tršata muha martinčku prav pred nos. Bliskoma jo je pograbil in pohrustal. Tako mu je bila všeč, da se je zadovoljno obližoval s tankim jezičkom.

»Tako, na preži si, tinček mali!«

In takoj si je Hudournik eno izmislil. Začel je loviti muhe in brencle, ki jih je bilo zaradi živine hudo dosti. Nato si je urezal tanko šibo in jo na koncu priostril. Nanjo je nabodel muho, seveda jo je prej umoril. Tiho je šel do skale in jo oprezno pomolil martinčku. Ta je pograbil muho tako hlastno, da je Hudournik začutil, kako so prijeli drobni zobje za konico šibe.

»Aj, ta ti tekne, kajneda?« mu jo je Hudournik privoščil. Še in še mu je lovil muhe, ga klical tin-tin in glej-

te! Če martinčka ni bilo na skali, je na klic pritekel izpod grušča po muho. Tudi ni bilo treba muh nič več nabadati na šibo. Omamljeno mu je spustil na skalo, martinček pa je hlastnil po njej.

»Kaj takega pa še ne!« je bil Hudournik kar ponosen. Odslej je vsakega, kdor ga je prišel obiskat, povabil k skali, poklical martinčka: tin-tin in mu dal muho.

Vse to je ljubosumno opazoval Lisko. Časih je že pomeril proti martinčku, a ga je Hudournik ustavil: »Beži, kača!« Lisko je slušal, toda zavist je v njem rasla od dne do dne.

»Ali je te kače treba?« se je pletlo po Liskovi glavi. »Saj gospodar skoraj nima več časa zame. Vedno ta tin-tin! On je vse. In če bi mu lovil ves dan muhe, nič ne de. Meni pa pozabi naliti skodelico vode, da moram hoditi k studencu, če si hočem ugasiti žejo.«

Lisko je sklenil, da tvega rajši tudi še tako nevarnost, kakor pa da bi mu ta »tinček« odjemal gospodarjevo ljubezen.

Ko je nekega dne Hudournik po obedu legel je tudi Lisko iztegnjen počival na soncu. Pa ni zaspal. Ko je bil prepričan, da gospodar spi, se je tiho splazil do skale. Martinček je bil na skali. Korak za korakom se je tihotapil Lisko proti njemu. Tako tatinsko je bil previden, da nobena travica ni zašumela. Ko je premeril, da je zadosti blizu je ravsnil po martinčku, ga zgrabil, stisnil z zobmi,

ga potresel in vrgel ob tla. Ubogi martinček je še enkrat, dvakrat pomigal z repkom in ni ga bilo več. Lisko ga je prijel, odnesel v grmovje in tamkaj zagrebel. Potem se je previdno priplazil pred kočo, legel na sonce in se delal strašno nedolžnega.

Ko se je čez čas Hudournik zbudil, kam? Prva pot k martinčku. Ni ga bilo na skali. Hudournik kliče: tin-tin, ponuja muho, martinčka od nikoder. Lisko pa leži pred kočo in se smeje v svojem hudobnem srcu. Ko Hudournik ni mogel priklicati martinčka, se je vrnil. Toda še dvakrat ga je šel vabit tisto popoldne. Zastonj. Ni ga bilo.

»Morda je šel kam v okolico. Se bo že vrnil.«

Drugi dan je hudo deževalo in zelo mraz je bilo. Ob takem vremenu martinček sploh ni prilezel iz luknje. Hudournik je to vedel in niti gledat ni šel.

Tretji dan pa je bilo nebo umito ko ribje oko. Sonce je kar žgalo — vendar martinčka od nikoder.

»Lisko, če si ga ti? Tega ljubega tinčka. Ali ti nisem rekel: Beži, kača! Že prav. Če si ga zares ti, ti bo že še kaznen za petami!« Lisko pa se je delal nevednega in neumnega. Bil pa je seveda vesel, ko si je osvojil vso gospodarjevo ljubezen. Sedaj je bil Lisko spet prvi in zadnji.

Kmalu po tem krutem maščevanju sta šla na daljši sprehod. Lisko je tekkel pred gospodarjem, povohal vsako drevo, pretaknil vsak grm, skakal na levo in desno

daleč v gozd, da ga je gospodar moral klicati. Kar je res, je res. Na žvižg je priskakal vselej k njemu. Ko sta prišla iz gozda na vročo, kamnito stezo, jo je Lisko mahnil naprej.

»Kaj pa je to?« Lisko je obstal, dvignil prvo nogo in gledal. Na skali se je grel skrčen v pisan svitek — modras. Lisko je šel oprezno proti njemu. Tedaj se je iz svitka dvignila kačja glava, za njo vrat in še kače za pedeni visoko. Kaj takega Lisko še ni videl. To je posebno velik martinček ali kaj. Lisko leze in leze vedno bliže in že hoče pritisniti nos prav pred modrasa. Tedaj se modrasova glava sklone nazaj, čeljusti se mu razklenecko in preden se Lisko zave, ga modras kot strela useka v gobec.

»Beži, kača!« je Hudournik zakričal, pa je bilo že prepozno. Lisko je zacvilil, stisnil rep med noge in pribežal k njemu. Modras se je pa hitro zmotal s skale in izginil v luknjo.

Hudournik ni vedel kaj početi. Vrnil se je domov, Lisko je cvileč ječal za njim. Ko sta prišla do Murke, je imel Lisko že vse zatekle oči in gobček.

»Revček, ali boš poginil? Prav nobene pomoči ti ne vem.«

Ponudil mu je skodelico mleka. Lisko je nekajkrat srebnil in ga pustil. Nato se je zavlekel v drvnico, se zakopal na svoje ležišče, ki mu ga je gospodar naredil iz praproti, in obtičal. Tri dni je tako preždel. Hudournik

ga je hodil gledat in gledat. Še klobase se ni dotaknil. V glavo je bil ves zabuhel, oči niti odpreti ni mogel. Četrtdan je prilezel sam iz praproti, poiskal svojo skodelico, popil nekoliko mleka in se spet vrnil v drvnico. Dasi je bil še ves otekel, se je konec tedna vendarle primotovilil v kočo in užil prvič košček klobase.

»Trden si,« ga je občudoval Hudournik. »Toda prepričan sem, da si bil ti tisti huncvet, ki si zadavil nedolžnega martinčka. Modras te je pa izplačal. Kar za ušesa si zapiši, da boš vedel za drugič!«

Ali si je Lisko zapisal za ušesa ali ne, ne vemo. Res pa je, da ni povohal nobene kače več, niti nedolžnega martinčka ne.

Lisko gre na potep

Modrasov pik je splahnil. Liskova trdna narava ga je premagala. Le silno lačen je bil po dolgem postu. Hudournik mu je dajal po dva obroka za kosilo. Zakaj težko bi bilo dognati, kdo je bil ozdravljenja bolj vesel: ali Lisko ali Hudournik. Vsak dan sta se še pogovarjala o zvitem in strupenem modrasu. Celo Hudournik se je vse bolj previdno oziral po travi in hosti, kamor koli je šel. Če je nabiral suhljad, če je bral jagode, je pred sabo vse prebrskal s palico in »sss« podil kače. Prestrašilo ga je, ko mu je črednik Tomaž razodel, da je gad pičil Dolenčevo junico. Z gobcem ga je ob paši nevede pritisnila, ko je ležal v travi. Pri priči jo je močno usekal naravnost na goltanec. Tako ji je grlo zateklo, da jo je zadušilo in je reva poginila. In še mu je pravil: »Videl sem modrasa, ki je ves skrit prežal v travi. Samo majčkeno je molil glavo iz nje. Modras pa ima na nosu rožiček. In takrat sem spoznal, čemu mu je. Da bi se z njim bodel, gotovo ne. Opazoval sem ga in prepoznal, da s tistim rožičkom miga. Čisto malo, kakor bi se zvijal črvček. Glej ga navihanca! Po travi priskaklja ptičica pastiričica in si išče črvov za kosilce. Zagleda modrasov

rožiček, misli, da je črviček, in kavs po njem. V tistem hipu jo modras useka, ptička zafrfota in se v krčih zvija po tleh. Modras pa za njo in jo pograbi.«

Črednik Tomaž je še vedel, da je dečka, ki je bral lešnike, pičil gad — na leskovem grmu. »Kar verjeti nisem mogel. Toda nekoč sem ugledal v gabrovem tršu na planini gnezdo gorske sinice in v njem tri mladičke. Večkrat sem šel mimo. Vselej sem obstal in gledal, kako čivkajo lačni kljunčki in kličejo starko. Nekega dne — groza in jeza me je obšla — opazim ob gnezdju gada, tistega črnega, ki je doma tu v gorah. Trdijo, da je strupen za dva poljska. Že je držal v čeljustih trepetajočega ptička. Tedaj sem udaril s palico po gadu. Izpustil je ptička in zdrsnil z grma na tla. Tamkaj ga je hitro zadel moja palica, da se je zvil v klobčič in poginil.«

Povesti o kačah so Hudournika tako zajele, da se mu je časih celo sanjalo o gadih in modrasih. Ni čuda, da je celo okrog bajte vse pretaknil in prebrskal, če se ni morda priklatil v bližino kak strupenec. Tolažilo ga je, kar mu je zatrjeval črednik, da je najboljši varuh pred kačami veliko mravljišče pri koči. Trdil je, da je doživel, kako so mravlje napadle takega »zmaja«, ko se je priplazil do mravljišča. Legijon se jih je obesilo nanj. Ščipale in grizle so ga, jahale po njem, ko se je zvil in bežal, kar se je dalo. Za Hudournikovo kočjo pa je bilo kot kopa visoko mravljišče. Seveda so prišle mravljice tudi v njegovo

kočo iskat mrvic in drobtinic. Poslej jih ni več preganjal. Celo koščke sladkorja, ostanke jedi jim je nosil na mravljišče — stražarkam pred kačjo zalego.

Tistega dne je Hudournik žagal in cepil drva. Lisko je ležal nekoliko od koče na trati in se silno dolgočasil. Natančno je vedel, da tedaj, ko začne gospodar drgniti in razbijati pred drvnico, ne pojde nikamor. Premišljal je, kako bi premagal svoj pasji dolgčas.

Odkar je prebival v Murki, je spoznal že vso okolico. Prav posebno si je zapomnil pastirsko kočo, kamor sta hodila s Hudournikom vsako jutro in večkrat tudi zvečer po mleko. Majerica Maruša je bila kaj dobrih rok. Večkrat mu je nalila v leseno koritce pred kočo pomolzenega mleka, ki ga je Lisko zelo cenil. Tudi odrezke od gnjati, ki so jih zavrgli razni planinci, mu je skrbno prihranila. Ta koča je bila torej vredna vsega spoštovanja in majerica Maruša še prav posebno. Druga hiša je bila dalj. Bila je imeniten planinski dom, čisto gospodski. Krog njega so se pasle kokosi in piščeta. Lisku se je strašno ljubilo, da bi udaril mednje.

Toda bilo mu je ostró prepovedano, odkar je tako imenitno zadavil petelinčka na vasi. Pred domom je bilo na trati več miz. Za njimi so sedeli ljudje. Nekateri so bili prečudno nasrakoperjeni. Posebno ženske so rade po nepotrebem razkazovale svojo rejenost. Liska so presneto srbeli zobje, da bi jih zasadil v tako golo okroglost.

Ni smel. Na splošno so bili ti gostje dobri. Kajkrat mu je priletel v gobček kos mesa, sira, slabo oglodana kurja kost.

Toda še nekaj je imela ta gosposka hiša: mačko. Na to je bil Lisko hud. Kadar koli se je srečal z njo, vselej sta se sprla: Lisko je lajal, mačka pa pihala. Kadar ji je prilajal le preblizu, ga je krcnila s krempeljci po nosu, da se mu je pocedila ta rdeča. Nato pa je splezala naglo na drevo in se mu godrnja je smejala z veje, ko je togotno bevskal vanjo. »O, da bi jo naletel na planem, kjer nima dreves pri roki! Zgrabil bi jo in premikastil, da bi pomnila.«

Tako je Lisko leže v mislih obhodil znane poti in se tako razživel, da je vstal, sedel in premišljeval, kam bi jo mahnil. Hudournik se ni prav nič zmenil zanj: ves je bil zaverovan v delo. Lisko ga je po strani opazoval, se nekajkrat presedel in prelegel; vselej seveda dalje od koč, dokler se ni tiho dvignil in zavil v gozd. Odšel je na potep.

Odločil se je, da pogleda k majerici Maruši. Zelo se mu je zljubilo pomolzenega mleka. Potoma je srečal zelenega kuščarja; ustrašil se ga je, da je kar odskočil. Spomnil se je modrasa in naglo po ovinku bežal naprej, da so mu uhlji kar poskakovali.

Prišel je do koč. Stopil je s prvimi nogami na prag in pogledal po Maruši. Ni je bilo. Stopil je krog koč, šel v goveji hlev — majerice nikjer. Posedel je za hip na pra-

gu in jo čakal. Ni je bilo. Lisko je obupal. Pomolzeno mleko je šlo po vodi.

Pa se je naredil kar domačega. Zakaj nekaj ga je prijetno ščegetalo v nosu. Šel je v kočo. Na mizi je stal lonček. Od njega je prihajal prijeten duh. Toda ne po mleku. Nekaj boljšega je moralo biti. Lisko skoči na klop. Vonj je bil še lepši in ga je vabil in vabil. Lisko je še enkrat pogledal po Maruši. Ne duha ne sluha o njej. Drzno je poskočil na mizo in vtaknil nos v lonček.

»Presneta reč, ričet je v njem in iz ričeta gleda kos svinjskega mesa!«

Lisko se je spomnil, da mu je Hudournik strogo prepovedal na mizo. Zapekla ga je vest; kljub hudi skušnjavi je začel omahovati. Tedaj se mu je zazdelo, da je nekaj zaropotalo. Prestrašen je skočil z mize, sedel hinavsko nedolžno na prag in čakal. Nikogar ni bilo: ne Maruše ne Tomaža. Le veter je pihal; ta je prevrnil prislonjeno skodlo, da je rahlo zaropotalo in Liska ustrašilo. Še je posedel na pragu, toda ričet v lončku ga je bil vabil. Kar stresalo ga je od slasti in poželenja. Pogledal je na mizo, a se premagal. Skočil je čez prag in obtekel kočo. A se je spet vrnil. Mik mesa v lončku je bil prehud. Lisko je v boju s skušnjavo omagal. Skočil je na klop, s klopi na mizo in takoj vtaknil gobček v lonec.

Toda lonec je bil na vrhu zelo ozek. Lisko ni dosegel mesa. Samo nos je vtaknil v ričet. »Kar je, je, sedaj moram do mesa!«

S hudim sunkom je porinil glavo v lonec; kar zbolelo ga je, ko je potiskal rob lonca čez ušesa. Hitro je pograbil meso in dvignil glavo. Toda smola smolnata! Glava ni hotela iz lonca — z glavo vred je dvignil tudi lonec. Zastonj je otresal z glavo, da mu je brizgal ričet v oči in ušesa.

Tedaj pa zaropota pred kočo. Maruša je vrgla na tla butaro suhljadi in stopila na prag.

»Le počakaj me, tat pasji!« je zakričala in pograbila šibo ob vratih. Začela je tepežkati Liska, ki se je obupan pognal z loncem na glavi na tla. Nič ni videl in se zato zaletaval na vse plati. Maruša pa je mlatila, kamor je padlo, dokler se ni Lisko zaletel v steno s tako silo, da se je lonec razbil in se vsebina pocedila po koči. Lisko je imel vse zapackane oči, a vrata je vendarle našel. Pobegnil je skozi nje, kar je sapa dala, in na pragu ujel še zadnjo na svojo dlako. Niti zacvilil ni, ko je dirkal čez drn in strn proti Murki. Ko je bil dosti daleč od pastirske koče, se je ustavil na majhni trati. Začel se je umivati, brisati glavo ob zelena tla, se valjati po hrbtu, ki ga je tako skel od šibe. Ko se je za silo očedil, je prav počasi tihotapil z nesrečnega potepa proti domu. Hudournik je še cepil drva in niti opazil ni, da je odšel in da se je vrnil.

Lisko je bil vesel, da jo je ob vsej nesreči vsaj doma tako srečno izvozil.

Ko je sonce zahajalo, je Hudournik spravil sekiro, vzela kanglico za mleko in povabil Liska, da gresta. Lisko je šel, toda za gospodarjem, ne pred njim kakor sicer. Ko sta se približala koči, je Lisko neopaženo zaostal in od daleč gledal, kaj bo.

Maruška je Hudourniku vse razodela in kljub nejevolji se je dobra ženska smejala, češ take komedije pa še ne.

Veseli svatje

Odkar se ni prihajal na skalo gret martinček, ki ga je Lisko iz grde zavisti kruto pokončal, se je Hudournik zopet zelo ukvarjal s psičkom. Dan na dan sta imela šolo.

Najprej ga je naučil, da je razumel, kaj se pravi »zadaj«, kaj »naprej«. Kadar mu je velel: zadaj! je Lisko zvesto capljal za njim tik za petami. Če mu je ukazal: naprej! je kužek skočil predenj in jo drobil deset, dvajset korakov pred njim in niti ganil se ni ne na levo ne na desno s pota. Ta šola ni bila težka in Lisko jo je dovršil brez cvekov in šibe.

Skok čez palico pa je bila težja telovadba. Namesto da bi bil čeznjo skočil, je Lisko palico zagrabil, jo držal v zobeh kakor s kleščami, grčal in jo hotel na vsak način gospodarju izrvati iz roke. Toda šola je šola. Vsaka je sitna in trda. Hudournik ni odnehal. Šiba in klobasa — oboje je moralo priti na pomoč. A Lisko je tudi to dovršil, dasi ne z odliko, pa vsaj s popravnim izpitom, zdelal je pa vendarle.

Hudournik je hotel kužku še posebno izuriti sluh. Zato ga je ob vsakem tujem koraku, ki se je bližal Mur-

ki, ščuval: ks, kss, kss! Lisko je takoj zalajal in planil iz bajte. Uspeh tega pouka je bil velik, kar prevelik. Če je opolnoči kdo drpalil na planino še sto in sto korakov daleč, ga je Lisko začutil in neusmiljeno rjul. Gospodarja je predramil, da je večkrat vstal in šel gledat pred bajto, kaj bi bilo. Seveda nič. Planinec je šel čisto po drugi poti in ne mimo Murke. Toda gospodar zvestega čuvaja zaradi tega ni ošteval. »Pred tatovi spim brez skrbi ko dete v plenicah,« je bil Hudournik vesel in Liska pohvalno tapljaj po bistri glavi.

Časih pa sta se z Liskom tudi igrala tako, da sta se lovila. Hudournik je stekel, Lisko za njim. Ko ga je Lisko dotekel, se je vzel nanj in ga grabil za rokav. Nekajkrat tako trdo, da ga je natrgal. Ta igra ni bila šola, zato bolj škodljiva kot koristna. Kogar koli je videl Lisko teči, jo je udrl za njim, naj je bila krava, konj, deček ali kdor si bodi. Zato je moral Hudournik dvakrat plačati odškodnino za raztrgane hlače in je nazadnje morala zapeti šiba, preden ga je ukrotil.

Še to si je izmislil. Slišal je od prijatelja, da njegov pes zgrabi vsakogar, kdor bi si upal gospodarja zagrabiti.

Začela sta s šolo. Ker ni imel Hudournik človeka, ki bi mu bil na voljo za to šolo, si je izbral star štor. Prav tak je bil kakor prihuljen možak. Hudournik je šel proti štoru, ščuval Liska: ks, kss, kss in prijel za štor. Lisko se je vzel na čudno prikazen in ji lajaje kazal zobe.

»Kar dobro bo,« je bil Hudournik zadovoljen.

Prva živa preizkušnja se je obnesla — to pa je že bila nekakšna velika matura.

Dan po dokončani šoli pride mimo Murke tesar Čehlj.

»No, ali bomo kaj tesali in popravljali?« Čehlju se je ljubilo slivovke in klobas, ki jih je tako imenitno tesal tedaj, ko sta s Hudournikom stavila bajto.

Hudournik je stopil do njega in mu segel v roko.

»Vse v redu! Ne bo nič zaslужka. Na obed te vabim. Izvrstno gobovo juho s krompirjem sem pripravil.«

»Prav lepo boglonaj. Krompirja imam dovolj en klobuk vse leto, gobe so pa še kravam škodljive.«

Hudournik ga je veselo potrepljal po rami, češ ti si res pravi tesar-klobasar.

Ko je Lisko videl, da je Hudournik segel po tesarju, se je zaletel vanj se on in mu odtrgal žep pri suknjiču.

»Pusti!« ga je zavrnil Hudournik.

»Viš ga frkolina,« je tesar brcnil proti psu in tipal odtrgani žep. »Slišite, gospod Hudournik, kakor je moj suknjič že za cigane kar dober, je pa ta žep vendarle vreden požirek slivovke, mar ne? Že zato, ker me bo žena oštevala, ko bo morala spet zavleči to rano na suknjiču.«

»Seveda, seveda,« je bil takoj voljan Hudournik in ga odvedel v bajto.

»Kar zavidam vas, tako se vam godi,« je Čehelj poveznil svoj na vse vetrove zverženi klobuk na tnalno in sedel na klop.

»Zakaj se mi godi?«

»Zato, ker ste sami gospodar in gospodinja.«

»Tebi se bolje, ko imaš pridno ženo.«

»Saj ne veste, kaj je žena. Moja vsako noč samo to premišljuje, kaj bi jo drugi dan bolelo, da bi se mi bolj smilila. Potem ji moram na vso moč pridno streči, ljudje pa pravijo, da je ona pridna in ne jaz.«

»Čehelj, ti jih vedno klatiš. Poznam dobro tvojo skrbno ženo in pridno hčerko. Žal, da imaš samo eno.«

»Bog je dober in pravičen. Saj veste, da se kmetu vsa hiša trese, ko se rodi deklica. Meni se je skoraj podrla, tako je bilo. In če bi me bog vnovič pahnil v tolike zadrege in stroške, pokrijem tale strgani klobuk in uidem čez Stol na Koroško in še dalje.«

Hudournik se mu je smejal, nalil slivovke, da sta trčila na dobro zdravje in moževala še in še.

Dva dni po tesarjevem obisku je bila v planinski kapelici nedaleč od Murke poroka. Hudourniku so jo oznanili v planinskem domu, kamor sta šla z Liskom po tobak.

Domov grede je Hudournik premišljeval, kako prečudno se svet suče in obrača. Nekdaj so ljudje hodili v

gore napravljat drva, podirat hoje in smreke, past kравe, konje in koze.

V planinskem domu so mu pravili, da bo poroka posebno imenitna zaradi tega, ker bo ta svatovščina sestavljena iz samih pisateljev in pesnikov.

»Sedaj razumem,« je domislil Hudournik. »Pesniki in pisatelji bodo. Tem človek res ne more preveč zameriti, ker prav nobeden ni naravnost; vsak je nekam potrkan.«

Tisti dan, ko je bila poroka, ga je zelo mikalo, da bi bil šel do kapelice in si ogledal to živo, utelešeno slovensko književnost. A se je premagal. Taka radovednost se mu je zdela vse preveč ženska pravica in zato je obsedel doma.

Ko je popoldne klal polena in si pripravljaj trsak, se oglasi kar blizu njega harmonika in vriskanje. Liska je vrglo kvišku, sam je zasadil sekiro v tnaló in stopil na ogled. Iz gozda se prikaže najprej čvrsta deklica, ki je godla koračnico, za njo moški in ženska in spet mladec in mladenka.

»Juhuhu!« je zavriskal čokat, plešast možakar. »Živio, gospod Kališnik!«

Hudournik ga je prepoznal bolj po glasu kakor po obrazu. Bil je doktor Gmajna, seveda pisatelj.

»Ne zamerite, svate sem vam pripeljal. Čeprav sami nočemo v puščavo, pa smo le bili radovedni, kakšen je puščavnik, ko so nam pripovedovali o vas.«

Hudourniku so se vsi po vrsti predstavili. »Svatovščino obhajamo,« je začel Gmajna. »Jaz sem za starešino. Tale gospa, Sonja Burja se piše, mlada in lepa vdovica je in pisateljica, je za teto. Ta dva pa sta ženin in nevesta. Ženin je Janez Bločan je pesnik, nevesta, sedaj žena, pa ni.«

»Hvala bogu,« je nehote pripomnil Hudournik.

»In tale deklica je naš muzikant. Jožica ji je ime, v gimnazijo hodi in Majdič se piše.«

Hudournik je segel vsem v roke: »Hvala lepa, gospod doktor, da ste jih pripeljali. Čestitam vama, ženinu in nevesti. Bog daj zdravje in srečo!«

Muzikant je zaigral in ves spreved je šel slovesno v bajto.

Ker ni bilo za vse stolov in klopi, so posedli tudi po pogradu.

Dasi je bil Hudournik zelo iznenaden, pa je vendar kazal židano voljo in ponujal:

»Gospoda, klobase imam, izvrsten kruh in turško kavo. S čim vam smem postreči?«

»Samo s kavo, vse drugo imamo s seboj. ‚Šajdesen‘ smo prinesli, kakor se spodobi s svatovščine.«

Doktor Gmajna je odvezal nahrbtnik, potegnil iz nje ga dve zelenki vina, narezane gnjati, šarkelj in še kaj, potem pa vse razložil po vegasti mizi. Hudournik je ročno zakuril, postavil na mizo dva kozarca, več jih ni imel, za ženina in nevesto. Gmajni je dal ribniški piskerček, Sonji pisano skodelico, muzikantu lepo konservno škatlico.

»In zase, gospod Kališnik? Saj bomo vsi pili.«

Hudournik je poiskal kozico, v kateri si je cvrl zaseko.

»Ne zamerite, tu ni hotel. V puščavi ste.«

Starešina Gmajna je točil in vsi so pili na zdravje ženi-
nu in nevesti.

Vtem je voda v ponvi že zavrela, Hudournik je vsul vanjo sladkorja in kave. Odmikal in primikal je ponev k ognju. Turška kava se mu je imenitno posrečila. Vsi so jo hvalili. Po kavi je šla družba pred kočo. Muzikant je zaigral, legli so po trati in bili so volje, kakor ne morejo biti boljše na nobeni svatovščini.

Kar se dvigne teta Sonja: »Gospod Kališnik, sedaj bova zaplesala. Jožica, muziko, valček!«

Vsi so zaploskali. Hudournik se je branil in otepal, češ da že dvajset let ni plesal. Pa ni pomagalo. Sonja ni odlegla. Oči so se ji svetile kakor dve lučki in vabile bolj ko besede.

Hudournik je vstal, harmonika je zaigrala, doktor Gmajna pa pel:

*Komar in muha plešeta,
nebo in zemljo treseta . . .*

Sonja in Hudournik sta se zasukala, da jima je letela trava izpod nog.

Lisko je ves ta njemu tako tuj trušč nemirno opazoval in se presedal na levo in desno. Ko pa opazi, kako je Sonja vrtela gospodarja, se spomni šole, skoči za Sonjo in jo zagrabi za stegno.

Krik, vik, plesa in muzike konec. Zdravnik Gmajna hitro k Sonji. »Ali je pes zdrav?« še vprasa mimogredč.

»Zdrav, zdrav,« jeclja Hudournik Liska zapre.

»Imate arniko?«

»Imam!«

Zdravnik odvede Sonjo v bajto, Kališnik odpre svojo »lekarno« — v papirnati škatli — in jo ponudi zdravniku:

»Tole imam!«

»Že dobro.«

Ko sta prišla iz bajte je gospod Kališnik še ves preplašen vprašal Sonjo: »Ali hudo boli?«

»To ni nič,« je zamahnila Sonja z roko. »Sedaj pa zarajava midva, gospod Gmajna!« ni odnehala Sonja, živa kot ogenj. In še so godli, plesali in peli.

Hudournik pa nič več.

Ubogi Lisko je v drvnici zaprt premišljeval, kako le more biti svet prečudno krivičen. Natanko tako je ravnal, kakor so ga naučili — in zato tiči v zaporu.

Lisko omedli

Veseli svatje so pobrali Hudourniku z okna vse murke in planike. Prva, ki se jih je lotila, je bila vdovica Sonja.

»Za spomin na Liska in na vas, gospod Kališnik,« se je smejala in odbirala najlepše rože ter si jih povezovala v šopek.

»Le vzemite,« ni nič branil Hudournik.

Mislil si pa je: sedaj se bo postavljala po Ljubljani, češ glejte, po kakšnem skalovju sem plezala! — Za Sonjo so segli po cvetih še drugi svatje, dokler nista bila oba lončka prazna.

Zato je Hudournik določil drugi dan za daljši pohod po nove murke in planike.

Takoj po zajtrku sta ubrala z Liskom pot navkreber. Šla sta do Stanu, kjer se neha v Stolu gozd, raste ruševje in se svetijo v soncu goreči grmi sleča. Od tod sta zavila proti vzhodu nad Plaznino. Hudournik je vedel, da se dobijo tam najlepše murke. In zares. Tako so dišale še vlažne od rose in sonca sparjene, da je že kar vonj povedal, kje so. Hudournik je utrgal le nekaj najlepših.

Iznad Plaznine sta zavila na Čelo. Ljudje so vzdevali temu bregu kar pravo ime. Če je vrh stola glava, je po-bočje pod temenom Stolove glave zares njegovo čelo. S čela sta si ogledala razrito, skalnato Begunščico, plani-no Zelenico, od koder je steza na Ljubelj; nato Srednji vrh, Nemški vrh in v daljavi se Košuto in Storžič; na deželi pa sta videla Kranj in Ljubljano. Za Čelom so Vrličiči. Hude strmine so to, skalnate in nevarne. Kamenje se rado ruši. Zato pravijo ljudje: Če plezaš skozi Vrličiče, pobaraj vsak kamen dvakrat, če te bo držal. Je pa tam dom planik in divjih koz. Hudournik se je plazil zelo zelo previdno. Lisko je tipal za njim. Časih sta zašla v kak skalnat žleb, da je Hudournik moral psu pomagati kvišku. Toda zvezde planik, ljudje jim pravijo očnice, so že tako lepe in velike vabile, da je Hudournik izbiral in izbiral, preden je utrgal. Tako se mora in ne kakor pote-gonski mladi planinci, ki kar križem vse popasejo in rujejo plemenito cvetje s koreninami.

Ko je Hudournik nabral nekaj prav lepih očnic, sta z Liskom sedla na plosko skalo, da si oddahneta.

Nista sedela dolgo, ko se razleže oster pisk po skalah. Lisko je privzdignil ušesa, Hudournik se je ozrl tja, od koder je prihajal glas. Takoj je ugledal vrh skale gamsa stražarja. Pod njim so se mirno pasle divje koze in koz-liči. Toda kakor hitro jim je še drugič zapiskal stari gams, je starka ubrala pot skozi strmo skalovje, mladina za njo

in šele zadnji se je uvrstil v ta gosji red stavec stražar. Kako so šli! Kamor je poskočila starka, prav tja je stopil vsak mladič. Človek bi mislil, da skozi te čeri ne pridejo. Toda hitro so bili na vrhu in se skrili za velikansko pečino. Stavec, ki mu je dolga dlaka kar poskakovala na hrbtu je vrh peči postal, se ozrl in nato še sam utonil v globel.

Lisko je kar drgetal od želje, da bi puhnil za njimi, toda kje si je pa upal? Hudournik se je norčeval z njim: »Kaj boš, revež, silil za njimi? Saj dobro skočiš, ali gamsom nisi kos.«

Po odpočitku sta začela plezati kvišku, da sta prišla iz Vrlič na ravnico, kjer se je pasel trop ovac. Zgrda je moral Hudournik krotiti psa, da se ni zakadil mednje. Ovce so bile za Liska še novost.

»Hop, hop!« se je oglasil ovčar in prikresal k njima v zakrivljenih coklah in palico v roki. Lepo so se pozdravili, kakor se na planini spodobi. Za ovčarjem je drobencjal njegov kužek. Ne velik: takšen kot Lisko. Psa sta se povohala, pozdravila se nista. Nobeden ni pomahljal z repkom in o kaki bratovščini ni bilo ne duha ne sluha. Grdo sta se gledala, godrnjala, se vračala vsak k svojemu gospodarju, a se spet in spet shajala in še bolj sovražno gledala drug drugega. »Spoprijela se bosta,« je omenil Hudournik.

»Vaš je dokaj nagaden, moj Živko pa tudi ni mrzle krvi. — Živko, marš, sem pojdi!«

Hudournik in ovčar sta legla v mehko travo, psa na levo in desno poleg njiju. Hudournik je vzel iz nahrbtnika čutarico slivovke. »Na!« je ponudil ovčarju.

Ovčar je segel po čutari, se zahvalil, potem pa na dobro zdravje krepko potegnil.

Hudournik si je pripravil sedaj še malico. Ko je zadišala klobasa, se je Živko pomaknil bliže Hudourniku. Lisko ga je srepo in ljubosumno pogledal. Toda Živko se ni zmenil. Vonj klobase, saj je zlepa ni okusil je bil zanj tako močan in vabljev, da se ni prav nič bal Liskovih srepnih pogledov. Ko je Hudournik odrezal klobasi špilo in z njo — kajpak — dobršen košček mesnine, je vrgel grižljaj Lisku. Tedaj je šavsnil po špili tudi Živko. S tem pa je bila napovedana vojska. Psa sta treščila skupaj in se zakotalila po travi. Začela se je strašanska bitka. Valjala sta se ko živ klobčič, se popela na zadnje noge, se zagrizla drug drugemu v vrat in se spet prekucnila. Sedaj je bil spodaj Živko, sedaj Lisko. Vse je kazalo, da Lisko zmaga. Pa ga je izpodnesel Živko in se spravil nadenj. Popadala sta drug drugega, kamor koli je kdo mogel zagrabiti: za vrat, za tilnik, za ušesa, za gobec. V obeh je besnela taka togota, da sta ovčar in Hudournik vstala, klicala psa, a vse zastonj. Nobeden ni ne slišal ne poslušal. Boj je z nezmanjšano silo divjal dalje. Lisku se

je posrečilo, da je Živka zagrabil za goltanec. »Vii-vii-vii« je začel ječati Živko, ko ga je Lisko podrl na tla.

»Saj mi ga še zadavi,« je menil ovčar in stopil na bojno polje. Zavihtel je palico in mlatil, da bi sovražnika razdružil.

V hipu sta psa popustila. Živko se je cvileč stisnil k ovčarju. Lisko je pa obležal na bojnem polju. Iz odprtega gobca mu je mahal jezik, z zadnjimi nogami je potresal, prve so ko mrtve visele od života.

»Ovčar, ubil si mi ga!« je preplašen zavpil Hudournik in pokleknil k Lisku. Oči so mu bile zaprte, čeljusti razklenjene, niti z nogami ni več utripal. Potipal mu je srce; to je se rahlo kljuvalo. »Poginja!« je žalostno razsodil Hudournik.

»Ni mogoče! Saj sem hotel udariti svojega.«

»Ne trdim, da si ga nalašč. Ubil si mi ga pa le.«

Ovčar je zbežal po globeli, kjer je bilo še za dobro ovco snega. Odkrhnil ga je debelo kepo in pricoklal brž nazaj.

»Močite ga, morda mu je le slabo.«

Hudournik mu je hladil vročo glavo s snegom. Lisko je odprl oči. Hudournik ga je postavil na noge, a Lisko se je zvrnil spet na tla. Še ga je močil in drgnil s snegom in ga dvigal.

Pes je naredil dva nerodna koraka in se spet opotekel.

Hudournik ga je pregledoval in opazil, da je pod desnim očesom ranjen od pasjega zoba. Toda na nosu, tik pred očmi je imel udarec s palico. Tja mu je pokladal sneg, ranico pa mu izmival s slivovko. Lisko je trudno odprl oči in hvaležno pogledal gospodarja. Ta mu je pomagal kvišku. Lisko je poskusil hoditi. Kot pijan se je motovilil dva, tri korake daleč, a se je takoj zrušil in spet obležal.

»Možgane ima pretresene,« je tarnal Hudournik. »Težko bo kaj z njim.«

»Psa ni zlepa kraj,« je tolažil ovčar in kar v klobukovi štuli tajal sneg, da bi mu ponudil piti.

Počasi se je pa Lisko le zavedel. Skusil je vstati. Hudournik mu je ponudil vode, ki jo je Lisko na pol leže hlastno pil.

Ko se je odžejal, je vstal kar sam od sebe.

»Je že dober,« je vesel ugotovil ovčar.

»Dober še ni; da mi vsaj ne pogine ne,« je želel Hudournik.

Lisko se je ves vrtoglav nekajkrat prestopil. Zgrudil se pa ni več. Le sedel je in prvo, kar je preudaril v svoji razboleli glavi, je bilo, da je z očmi iskal sovražnika. In te oči so govorile: »Le počakaj, ko se pozdravim, ti že pokažem!«

Še so posedeli, dasi nič kaj dobre volje, ne možaka ne psa, vendar pa zadovoljni, da je bilo vojske konec in vsaj brez mrličev.

Lisko jo skupi

Na podstrešju Murke se je spet oglasilo ponočno tektekanje, škrabljanje in čuden ropot. Hudournik je redno dobro spal. Toda tak direndaj mu je bil pa le odveč. Prepričan je bil, da se je spet vselila pobegla mišja družina, ki je prejšnje leto zmotno zbežala pred razposajenim polhom.

Zato si je pripravil past mišnico in jo nastavil na podstrešje. Že prvo noč ga je prebudilo razigrano skakanje nad stropom. In lej, hipoma je reklo: šklemp! Nato je vse utihnilo, kot bi odrezal. Hudournik se je vesel obrnil na pogradu: »Sedaj imaš, miška sitna,« in mirno spal do jutra.

Takoj po zajtrku se je splazil po lestvi na podstrešje.

»Ti si bil, porednež?« je vzkliknil, ko je zagledal namesto miške polha. Svetle, žive oči je upiral ubogi jetnik v Hudournika. Ne z ušesi ne z repkom ni mignil. Prepričan je bil, da mu bije poslednja ura veselega življenja. Pa se je zelo motil. Kdo bi ubijal živalco, ki po gozdih robka le žir in tare divje lešnike? Seveda ni prijetno, če tak ponočni klativitez priroma po polnoči domov in ves razposajen rogovili po Murki, namesto da bi šel v žlam-

bor in tam lepo zaspal. Toda zaradi te sitne razposajenosti ga Hudournik ni hotel obsoditi na smrt. Sklenil je, da ga odnese proč od Murke in izpusti. Saj mu bo ta kratki zapor in strah dovolj kazni. Zapomnil si bo in se ne povrne več delat nepokoj.

Ko je Hudournik prinesel ujetega polha s podstrešja, ga je ob lestvi čakal Lisko. Takoj je ovohal zverinico v pasti in planil po mišnici, da mu jo je Hudournik moral zgrda izpuliti iz zob: »Pusti revčka! Fej!«

Lisko se je tresel od poželenja. Gospodarjeva beseda ni nič zalegla. Divje se je poganjal za pastjo, a Hudournik jo je držal tako visoko, da je pes ni mogel doseči.

Prišla sta na lepo ravnico, sredi katere je rastel visok leskov grm.

»Tukajle ga izpustim,« preudari Hudournik, »da bom gledal, kako bo veselo odskakljal v svobodo.«

Preden je odprl mišnico, je ukazal Lisku: »Zadaj!«

Lisko se je res skrtil za gospodarjem, dasi zelo nerad. Hudournik je začel počasi odpirati polhovo ječo. Revček ni skočil takoj iz nje. Saj ni mogel verjeti, da se mu odpira pot v zlato prostost. Tudi sonce ga je silno slepilo, zakaj bil je poklicni ponočnjak, bele dni pa je prespaval. Ko se je pa le prepričal, da je dvignjena nesrečna loputnica, ki ga je zaprla v ječo, je bliskoma šinil in v dolgih skokih zbežal po ravnici. Lisko, gluha ko tnilo za gospodarjeve klice, seveda za njim. In zares ga je dohitel tik

pred leskovim grmom. Zagrabil ga je za kosmati repek. Polh se je zvil nazaj in ga v boju za življenje silno vgriznil v ustnico. Lisko je zacvilil, izpustil repek, da bi bolje poprijel; toda v enem samem skoku je bil polh v grmu in na najvišji veji. Lisko je togotno bevskal v grm, polh si je s tačicami vihal brke in se mu smejal. Hudournik pa ploskal. Ker Lisko ni nehal, ga je gospodar zapodil: »Ali si res tak divjak, da moraš napadati vse, kar leze in hodi po zemlji: kače in krave, konje in koštrune, pse in piške — in še ljudi povrhu! Le čakaj!« Odrezal je v grmu leskovko in ga pošteno ošvignil, da ga je pregnal.

Lisko je odšel s povešenim repom, oblizoval si ranjeno ustnico in se večkrat jezno ozrl na gospodarja. Zavlekel se je za drvnico in tamkaj kahal jezo, da ga niti k obedu ni bilo. Ves čas je trma trmasta premišljeval, kako bi kljuboval. Ker ga gospodarjev klic ni privabil, mu je Hudournik nesel kost za bajto in mu jo ponudil. Vzel jo je; toda kujal se je, odnesel kost v hosto in jo zakopal: »Nalašč nočem.« — »Kakor hočeš,« se je ujezil tudi Hudournik, očital psu grdo trmo, legel v senco in zaspal.

Lisko se je druge krati vselej priplazil do njega, se stisnil k njemu in tudi spal. Danes nalašč ni hotel. Obtičal je za drvnico in tuhtal, kaj bi ukrenil, da bi se znosil, ker je bil tepen zaradi tega piškavega polha. Po dolgem premišljevanju je sklenil, da jo mahne na potep. Kam? Do pastirske kočice ga ni mikalo. Preveč se je opekel s tis-

tim nesrečnim loncem ričeta. Pa se domisli mačke pri planinskem domu, ki ji je obljubil za vse praske po nosu kruto maščevanje. In prav sedaj se je zdel samemu sebi od jeze, ki ga je trla, posebno pripraven za boj.

Previdno je prilezel izza drvnice in pogledal po gospodarju. Trdno je spal in se ni ganil. »Kakor nalašč!« si je mislil Lisko in izginil po stezi skozi gozd. Spočetka je tekel. Pregarjala ga je slaba vest. Kaj dobro je vedel, da ne dela prav.

Ko se je približal pastirski koči, je postal. Pred vrati je stala majerica, tista, ki ga je zaradi ričeta tako naklestila. V velikem ovinku se je ognil kočje in hude žene. Nato si je oddihnil in počasi tackal po stezi proti planinskemu domu. Potoma je vse pretaknil in prevohal. Prepodil je divjo kokoš izpod gabrovega trša, pregnal srno izpod košate jelke, zavohal miško v luknji in jo skušal izkopati, a mu ni uspelo. Tako pridno zaposlen je prikolovratil do planinskega doma. Za zadnjim grmom pred planoto, na kateri je bil sezidan dom, je obstal. Prežal je v zasedi na mačko.

Samo nekaj trenutkov je čakal. Na planoto je prišla mačka, za njo je skakljaj majcen mucek, njen mladiček. Mačka mu je migala z repom, mucek ga je lovil, skakal, zaostajal in se v skoku poganjal za repom starke. Sredi planote je mačka obstala in sedla. Začela se je pridno umivati s šapicami, mucek pa je skakal okrog nje; sple-

zal ji je na hrbet, da ga je starka prekucnila po tleh in se še sama poigrala z njim.

Lisko je imel že davno dvignjeno nogo in bil pripravljen za naskok. Po vsem životu je drgetal, z očmi ni trenil. Ko je videl, kako je starka legla na hrbet in s tačicami pehala mucka, ki je skakal nanjo, je spoznal: »Sedaj je priložnost!« Pognal se je izza grma v silnem skoku na planoto. Kot bi mignil, se je mačka vrgla kvišku. Takoj je sprevidela, da zaradi mladiča ne sme zbežati. Izbočila je hrbet, da je bila ko kamela, divje zapihala in sprejela naskok. Mucek jo je hitro pobral proti domu in se s praga še ozrl po stari. Boj se je že začel.

Lisko je naskočil, kakor bi se bil pripeljal s tankom. Mačka je bila pripravljena. Dolgi, ostri kremplji so ji pogledali iz prednjih šapic. Z obema hkrati je pobožala Liska po licu, da se mu je takoj pocedila kri. Toda Lisko se za rane ni menil. Hotel je biti junak do konca. Res se je umaknil za korak, divje zalajal v mačko, ki je pihala ko ris in z mirnim očesom pazila na vsak pasji gib. Lisko se je togoten zaletel spet vanjo s tako silo, da jo je podrl na tla. Mački je šlo za življenje. Vedela je, da se bojuje zase in za mladička. Preden jo je Lisko utegnil zgrabiti z zobmi, mu je mačka zasadila kremplje v obraz. Lisko je zacvilil in odskočil. Ta hipec je mačka izrabila, v skoku zbežala in se otela na bližnje drevo.

Čudno. Lisko ni skočil za njo. Povesil je glavo in rep ter do kosti osramočen odkrevljal z bojišča. Med potjo je poiskal studenec in pil na vse pretege; boj ga je strašno užejal.

Ko je prišel do gozdiča, za katerim je stala Murka, je zaslišal Hudournikovo žvižgo. Gospodar ga je klical. Toda Lisko ni stekel kakor druge krati, če je zaslišal Hudournikov klic. Še bolj počasi je opletal po skaloviti stezi. Bil je potr t do obupa: od mačke sramotno preman in ves ranjen, sedaj ga čaka še gospodarjeva zares zaslužena šiba.

Komaj se je prikazal iz gozda je Hudournik zares segel po šibi: »Potep grdi, kje si se vlačil? Celo uro te že kličem in te od nikoder ni.«

Gospodar mu je jezno stopil naproti z dvignjeno šibo. Lisko se ni umaknil. Tresoč se po vseh udih je prilezel h gospodarju in mu nastavil hrbet, češ le udari, zaslužil sem.

Tedaj je šele Hudournik opazil, da je ves krvav po glavi. »Kakšen pa si?« Šiba mu je omahnila in zelo se mu je zasmilil. Prijazno ga je potrepljal po hrbtu, Lisko mu je hvaležen in skesan z jezičkom poljubil roko. Hudournik ga je povabil v bajto. Nalil je v skodelico mrzle vode, prilil arnike, poiskal snažno krpo in mu izmival krvaveče mačje praske.

»Kaj pa to?« je Hudournik iznenada opazil zaprto levo oko. V očesnem kotu so bile kaplje strjene krvi. Dvignil mu je trepalnice in videl, da je oko krog in krog podpluto s krvjo.

»Revček, ali te je mačka oslepila? Vidiš, nisi odlegel, da si jo skupil, kar preveč skupil. Če oslepiš, kaj potem?«

Lisko je naslanjal glavo Hudourniku na koleno. Gospodar ga je miloval in božal, oba sta pa bila hudo hudo žalostna.

Hudournikova ta mlada

Tri dni je ubogi invalid Lisko mežal na levo oko. Hudournik mu je kuhal kamilice in s tem izpiral ranjeno oko. Po tretjem dnevu ga je Lisko na pol odprl.

»Zboljšalo se je,« sta se veselila oba, kužek in gospodar. Vendar pa je bilo oko še podpluto s krvjo. Vse višnjevo je bilo. Hudournik mu je zatisnil desno oko in z roko pomigal nad levim. Lisko je trenil in oko zaprl.

»Dobro je, oslepel le ne boš,« ga je pogladil po glavi. Lisko mu je bil silno hvaležen in tako vdan, da se ni več ganil od njega. Kamor koli je šel gospodar, mu je bil trdo za petami. Vsako povelje je izpolnil brez priganjanja, na prvo besedo.

»Vidiš, vidiš, ko bi bil že od kraja tak, bi jo bil unesel vsem nezgodam, ki so te zadele. Sedaj si svojih pasjih skušenj sit do grla, kajne?« Lisko se mu je dobrikal, kakor da vse razume in ga lepo prosi odpuščanja.

Ko sta se tako ljubo rada imela na toplem soncu pred kočo, se prikaže iz gozda zelo gosposka žena.

Lisko je bevsknil, a na gospodarjevo zapoved takoj utihnil.

Hudournik je vstal in si ogledal imenitno gospo. Začudil se je, da je razprostrl roke, zaploskal, dvignil posvaljkani klobuk in zavpil: »Živio, Francka!« Kar stekel ji je naproti, zakaj spoznal je v gosposki ženi svojo sestrično, vdovo in posestnico, prej učiteljico.

»Pozdravljena! Le kam naj si zapišem, da me je doletela taka čast?«

»Voščit sem ti prišla! Na mnoga leta, gospod svetnik!« Segla mu je v roko in jo rahlo stisnila.

»Prisrčna hvala! Ne vem, koga bi prej pričakoval kakor tebe. In celo takole. Kakor iz škatlice si,« jo je ogledoval Hudournik. »Ubogi salonarčki!« je miloval njene lakaste čeveljčke, ker so bili vsi odrti od kamenja.

»Saj veš, da sovražim to neumno plezanje in štokljanje po gorah. Brr — ali je to pot? Toliko da si nisem izvila ali izpahnila obeh nog.«

»Taka obutev res ni za v gore. Verjamem, da si težko hodila, Francka.«

»Pusti že to kmečko Franco! Ne maram. Fani mi reci, kakor se spodobi za olikanca. — Pokaži mi svojo vilo!«

Hudournik jo je vedel do bajte. Še prej pa je odvezel nahrbtnik kmečkemu dečku, ki ji je bil za nosača — kar bos!

»No, deček, koliko sem ti dolžna?« ga je vprašala, kot bi stala v šoli za katedrom in izpraševala otroke poštrevanko.

»Kolikor sami hočete,« ji je nekam plašno odgovoril fant.

»Kaj se to pravi? Število hočem, povej!«

»Če nočete, pa nič,« se je nosač z rokavom obrisal po potnem čelu.

»Kako se pa brišeš? Kakšna bo srajca? Kje imaš robček?«

»Ga nimam. Za v cerkev imam enega in za v šolo.«

»To je strašno! Le kaj bo iz teh neolikanih ljudi?«

Hudournik, ki ni bil kar nič prijatelj te pregosposke žlahtnice, jo je ustavil: »Saj nisi v šoli! Nehaj. — Na, fant, tu imas za nošo in z mano pojdi, da ti dam še malico.«

Hudournik mu je odrezal pol klobase in kos kruha. Fant je prijel z desnico klobaso, z levico kruh in kar takoj pošteno zagriznil. Hudournik ga je potrepljal po razmršenih laseh in ga pohvalil: »Si že priden!« Fant je skokoma zbežal, na trati še poskočil in zavriskal.

»Kakšna surovost! Kar vpričo je začel jesti in nič se ni zahvalil.«

»Saj mu nisem dal vbogajme. Zaslužil je,« ga je zagovarjal bratranec.

Sestrična je bila rahlo užaljena, rekla pa ni nič. Stopila je v bajto in jo ogledovala.

»Torej to je tvoj brlog? Ni čuda, da si že sam kakor kak planšar.«

»Po vijolicah res ne diši v moji bajti. Danes pa bo, ko si ti tukaj,« jo je Hudournik podražil, ker je puhtel iz njene obleke vonj po vijolicah.

»Hvala bogu, da sem se dodobra odišavila; saj bi me sicer prizadelo v tej luknji.«

»Nikar, ljuba sestrična! Tako hudo tudi ni. Sicer pa nič ne oponašajva drug drugemu. Kar in kakor moreva, tako sva. Čaja skuham, prilegel se ti bo, ko si vsa razgreta.«

»Prosim! Toda najprej mi daj zrcalo, da si uredim lase. Moj bog, taka pot! In veter in veje — strašna moram biti.«

»Taka, da si v vsej planini ne dobiš dovolj lepega para. Žal, zrcala ti ne morem dati, ker ga nimam.«

»Za božjo voljo, zrcala nimaš?«

»Na tla mi je padlo in se razletelo na sto koscev.«

Sestrična je odvezala nahrbtnik. Tako majhen je bil, da jo je Hudournik vprašal, če ga ji ni morda kak šolarček posodil.

»Menda nisi slep. Nov je. Prav pravi damski nahrbtnik. Ta strošek sem žrtvovala zate; a vse kaže, da ga nisi vreden.«

Gospa je potegnila iz nahrbtnika lepo pisano vrečico na najnovejšo zadrigo. Iz nje se je prikazalo polno drobnega orodja, ki mu Hudournik ni vedel ne rabe ne ime-

na. Med njimi tudi zrcalce, tako majčkeno, da bi se komaj božja žabica ogledala v njem.

Voda za čaj je že davno zavrela, preden si je gospa sestrična spravila vse kodre in kodrčke v red. Hudournik je molčal. Vedel je, da bi se sporekla, kakor sta se v Ljubljani vselej, kadar sta se sešla, ako bi ji ponagajal zaradi teh praznih skrbi.

Po čaju mu je sestrična razodela: »Danes ti bom jaz gospodinjala. Kaj si si namenil za obed?«

»Dopust mi poteka, zaloga v shrambi tudi. Žgance sem si mislil skuhati.«

»Saj sem vedela. Ne boš jih. Zato sem prinesla najboljši del teletine, da ti napravim imeniten zrezek. Pred zrezkom pa skuham francosko zelenjadno juho. — Daj mi nahrbtnik!«

Hudournik je segel ponj in ga držal, da je izložila iz njega vse prečudne skrivnosti za francosko juho: rumeni korenček, karfijolico, komaj za dober oreh debelo kolerabo, peteršiljček, in še in še. Ko je bilo vse zunaj je zahtevala nož. Hudournik ji je ponudil nož, nasajen na srnjakov rogelj.

»Kaj? S to rogovilo naj delam?«

»Nimam drugega. Poskusi z mojim žepnim.«

»Bog ve, kaj si že vse rezal in drl z njim. Dobro mi ga umij.«

Hudournik je nož umil v čisti vodi. Da ji pa ne izroči mokrega, ga je obrisal ob hlače. Gospa Fani je kar zavpila:

»Ali si teslo ali kaj? S tem nožem naj režem zelenjavo? Sedaj, ko si ga obdrgnil ob tiste oguljene pumparice, kjer so gotovo kakšni bacili — uh, cela gnezda bacilov.«

»Ljuba Fani, v gorah bacilov sploh ni. Če jih nisi v tisti škatlici, mazilih in dišavah prinesla s seboj, bodi kar brez skrbi. Kolikokrat sem bil premočen do kože, pa še nahoda nisem dobil.«

»Dobro, saj vem, da pred teboj nobena moja ne velja. Rada bi vedela, ali si učil otroke higiene ti ali jaz?«

Užaljena je segla v nahrbtnik in potegnila iz njega prebel robček, s čipkami ograjen. Z njim je osnažila nož.

»In če ga uničim,« je govorila bolj sebi ko bratrancu; »ljubše mi je, kot da bi se okužila.«

Hudournik je stal pred njo in gledal predrobno rezanje in rezljanje, lupljenje, obrezovanje, izbiranje in zametovanje zelišč, ki jih je Fani pripravljala v pisano rezanico.

»Na, prstan mi shrani, da ne boš stal brez dela ko lipov bog!«

Snela je briljanten prstan in zakonskega z njim vred.

»Da mi ne izgubiš! Sta dosti več vredna kot tvoja bajta. Za prvi moj god mi ga je kupil rajni mož. Dvomim,

da bi še kakšna ljubljanska dama imela takega. Oh, moj rajni —« je vzdihnila, skremžila sicer zares lepi obraz v neprijetne mrde in skušala jokati.

»Francka, lepo te prosim, le teatra nikar!« jo je mole- doval bratranec Hudournik, ki bi bil spričo take nare- jene in nepotrebne žalosti najrajši zbežal vrh Stola.

»Tebi je vse teater, ki si čisto brez srca. Saj sem ti že povedala, da me ne pitaj s to kmetavzarsko Franco. — Alo, brž po mrzle vode, da operem in osvežim zelenja- vo.«

Hudournik je zgrabil kanglo in se podvival k studen- cu. Ko je prinesel vode, je velela: »Poplakni mi skledo!«

»Da preženeva tudi iz nje bacile,« je mrmral Hudour- nik. Nato je nalil vode v skledo. Sestrična je pogledala vodo, ki se je lepo bleščala na soncu.

»Kaj pa to?« je zagledala, da plava v vodi smrekova iglica, ki je ob natakanju priletela v vodo.

»Smrekova iglica, nič drugega. Kar dobra je, če jo sku- haš z drugo rezanico vred. Je za zdravje, za jetiko.«

Gospa je zagrabila skledo in izlila vodo po travi.

»Po drugo! Če nočeš, pojdem pa sama.« In že je drža- la kanglo za roč.

»Ne burjaj, saj niti ne veš, kje je studenec,« ji je Hu- dournik potegnul kanglo iz rok in šel k studencu.

Ko je srečno natočil vode brez smrekovega igličevja in jo prinesel, mu je Fani ukazala, naj pazi na ogenj in nanosi polenc. Juha da mora dolgo in močno vreti.

Hudournik je šel v drvnico in treščil naročje drv pred ognjišče. Gospa sestrična jih zagleda.

»Kaj take rogovile imaš? Ali so to drva? Jaz jih imam za zimo že dvanajst metrov pripravljenih. Taka polenca so, kot bi bila pooblana. In to v Ljubljani! Tu sredi gozda pa mi navlečeš grdo brkljarijo, da si je še prijeti ne upam brez rokavic. Saj bi se zbodla in bi se mi ognojilo.«

»Nič se ne boj, saj bom sam nalagal na ogenj. So pa ti jelovi in borovi okleščki imenitna drva. Gore ko žveplo.«

Namašil je poln štedilnik. Zagorelo je, da so bile plošče kar rdeče razbeljene.

»Vročino res dajejo,« je s težavo pritrdila gospa sestrična. »Sedaj pripravim takoj tudi zrezke.«

Segla je spet v nahrbtnik in iz njega prinesla nekaj v rožnat papir zavitega. Ko je razvila, se je razodel bel predpasnik, krojen spodaj na velike okrogle zobe, po najnovejši modi. Ko si ga je pripasala, je uprla roke v boke in se postavila pred Hudournika: »Le poglej me, ljubi moj svetnik! Ali sem ali nisem?«

»U, kuharica za na kraljevski dvor,« jo je pohvalil Hudournik, dasi se mu je zdelo vse to hudo odveč.

»Vidiš, dragi bratranec, takole gospodinjo bi ti moral dobiti za ,ta mlado'. Potem bi imel red pri hiši.«

»Kako neki, ko si pa ti edina v vsej Ljubljani!« se je namuznil Hudournik, si hitro dal nekaj opraviti pred drvnico, kjer se je skrivaj prekrižal in vzdihnil: »Bog me varuj! Pod zemljo bi me spravila.«

»Halo, halo, kje imaš sekačo za zrezke? In desko?« je zaklicala Fani.

»Desko bi dobil. Na podstrešju imam nekaj ostankov, ko smo bajto krili. Sekačo? Sekiro imam. Včeraj sem jo nabrusil; kar dobro je ostra.«

»S sekiro nad zrezke? Saj ti nisem privlekla cele četrti vola. — No, pokaži mi desko!«

Hudournik je splezal na podstrešje in privlekel konec dosti čedne deske. »Ali ne bo pripravna?«

»Ne rečem. Toda drže se je pajčevine. In bog ve, če niso že miši plesale po njej!«

»Saj jo obrišem.«

»Obrišem, to ni nič. Podrgni in umij jo.«

Hudournik je začel drgniti s peskom po deski, da so se kar trske luščile od nje. Nato je šel po sekiro, ki je bila proti ušesu hudo smolnata, in jo zasadil v tnalno. »Fani, sedaj je vse pripravljeno!«

Fani je prinesla meso. Ko je zagledala smolnato sekiro je kar onemela.

»Torej s to naj sesekljam zrezke? No, če se danes ne zastrupim, se ne bom nikoli. Umij jo!«

Hudournik je umil sekiro, ki je pa ni obrisal ob pumparice kakor nož.

Kakor se je kuha začela, tako je šlo vse dopoldne. Hudournik si ni utegnil niti enkrat natlačiti svoje ljube čedre. Ukazov je kar deževalo nanj: Brž po vode! — Pri-
deni na ogenj! — Kje imaš pokrovko? — Zapri okno, da ne bo prepaha! — Odpri, strašno je vroče! — V kotliču voda kipi. Dolij mrzle!

Lisko je tekal za njim, nazadnje je obupal. Na deželi je odzvonilo poldne, Lisku je krulilo po želodčku. Zleknil se je na sonce in se ni več ganil. Zatisnil je bolno in zdravo oko ter sanjal o žgancih in mleku, česar bi se bil že davno najedel, da ni prišla ta nesrečna »ta mlada« k hiši.

Že dokaj čez poldne sta gospa in gospod le sedla k obedu. Fani je delila, kar je bilo Hudourniku neprijetno.

»No, kakšna je juha?« je vprašala, ker je Hudournik ni pohvalil že po prvi žlici.

»Izvrstna, imenitna, odlična, kraljevska!« je pretiraval bratranec, da bi ustregel njeni drobnim ničemurnosti. Zato pa jo je moral pojesti še en poln krožnik. Ko so prišli na mizo zrezki, je Fani tiho opazovala bratranca, kaj poreče. Ker se mu ni takoj sprožilo, da bi poveličeval pečenko, je spet potrkala:

»Veš, pečenko sem šla sama kupovat. Mesarica gospa Slanova me dobro pozna in mi postreže. Seveda zato, ker ve, da nisem tako nespametna ko druge, ki jim nameče nekaj žvarovine, pa so zadovoljne.«

»Po pravici ti povem, da so vsi hoteli na Bledu, če primerjam takole pripravljeno pečenko z njihovo, čisto navadne kmečke oštarije.«

Na to pohvalo je sestrična sebi pritrgala pol porcije in mu dala na krožnik.

Liska je vonj po pečenki predramil, da je prikoracljal k mizi in milo mežikal v Hudournika.

»Lačen si, božček,« si je mislil Hudournik in mu takoj odrezal košček pečenke.

»Ne nori!« ga je srepro pogledala Fani. »Za to mrcino pasjo nisem kuhala.«

»Ko pa je tako lačen, revček!«

»Na,« je zajela ostanek francoske juhe in mu jo izlila v leseno koritce.

»Nikar,« je prosil Hudournik. »Travo je, če ga kaj črviči. Te rezanice pa ne bo.«

Pes je povohal, se žalosten obrnil in šel k Hudourniku.

»Razvajenec! Sram te bodi!« ga je oštela Fani, Hudournik pa mu je dal še košček pečenke — seveda skrivaj.

Po obedu je Fani pomila, Hudournik pa je brisal posodo. Nato sta sedla na klop pred kočo. Sestrični so omahnile roke in globoko je vzdihnila:

»Oh, kako sem trudna! Križ me boli. Rada bi bila že spet doma! Toda ta grozna pot!«

»Saj si se tudi mučila, sirotica moja,« jo je spodbujal gospod svetnik. »Nič se ne boj. Pospremim te prav do dna.«

Sestrična se je res kmalu odpravila. Hudournik ji je nesel nahrbtnik, jo po strmini opiral, ji kazal, kam naj stopi, in ji ves čas kaj pripovedoval, da bi jo motil v trpljenju. Ko sta bila že skoraj na dnu, Fani šele opazi, da tudi po lepi poti čudno šepa. Pogleda na salonarčke — nesreča! — eden je brez pete. Izgubila jo je. Obupana je obstala.

»Ali naj grem taka v Ljubljano?«

Hudournik ji ni vedel sveta. Tedaj stopi Lisko predenj in mu nekaj z gobčkom moli. Hudournik pogleda. »Francka, jo že imamo! Poglej, Lisko je našel peto in jo prinesel!«

Hudournik je vzel psu peto, jo obrisal, seveda ob pumparice; to pot mu sestrična ni nič zamerila.

»V prvi hiši, ko prideš v vas, na levo je čevljar. Na peto, da ti jo pritrdi. Do tam boš pa lahko prišepala brez nje.«

»Če me kdo sreča?«

»Naj te. Ljudje so vajeni. Saj skoraj vsaka, ki gre s takimi lesenimi brunclji podkovana v gore, v dolino prišepa. Le pogum in lepa hvala za vse! Lepo te še prosim, nikar mi nič ne zameri. Saj veš, da sem kot v gori odsekana klada, ti pa kakor v grajskem vrtu utrgana roža. Kar sva, to sva.«

»Prav imaš. V Murko ti pa ne pridem več čestitat, čeprav bi te povišali za ministra. Zbogom!«

Ločila sta se. Hudournik je vso pot žvižgal in še zapeti je skušal, čeprav ni nič znal, vse to od veselja, da je bilo gospodinjstva »te mlade« konec. Tudi Lisko je od veselja poskakoval, ker je bil prepričan, da za večerjo dobi namesto francoske rezanice slovenske žgance.

Slovo od planin in poslednja nesreča

Spet je lilo kakor iz škafa. Tudi grmelo je vmes in časih za pridav še treskalo.

Lisko se je groma in treska strašno bal. Če je sedel pred kočo in gledal v dolgočasne megle in dež pa je zagrmelo, jo je naglo pobral v bajto in se skril v najtemnejši kot pod pograd. Če se je grom oglasil ponoči, je preplašen prilezel izpod pograda in milo prosil Hudournika, dokler ga ni uslišal in mu dovolil, da se je stisnil za paž poleg njega.

Ko so pritisnili severni vetrovi, so med dežjem zablesale debele snežinke in prepredle vse ozračje z migetajočo mrežo.

Toda snežni metež se je kmalu unesel; nebo se je obrisalo in se zasvetilo vse prejasno umito. V to sinjino so moleli vrhovi gora, pobeljeni z novim snegom, kakor bi bili pogrnjeni z belo tančico. Hudournik in Lisko sta veselo prilezla iz Murke na toplo sonce. Lisko se je pogнал na trato in grabil po belih lisah nametanega snega. Nekajkrat se je kar čez glavo prekucnil v sneg, se ulegel na hrbet in se razposajeno povaljal po mehkem hladu.

Hudournik ni bil nič kaj vesel. Koledar mu je pokazal, da se dopust neusmiljeno bliža koncu. Samo ubogih šest dni ga še ima. In po tem viharju in snegu bodo prišli najlepši dnevi, on pa bo moral s planine v pisarno. Da, niti vseh šest dni ne sme več ostati tu. Dva, tri dni dopusta si mora prihraniti za na jesen. Tedaj je še posebno lepo v planini, ko se gozdi prelijejo v rdeče in rumene barve, da v soncu kar žare. Ne, ne, te lepote noče zamuditi in zato si bo odščipnil tri dni dopusta.

Začel je pospravljati po bajti. Pregledal je skromno zalogo živil in vse lepo razpostavil po polici, da ga počaka do jeseni. Stopil je v drvnico in ugotovil, da je zadostno preskrbljen s kurjavo tudi za kak zimski izlet. Kar prehitro mu je potekel dan. Lisko ga je ob vsem delu spremljal in natanko čutil, da se gospodar nekam odpravlja. Zvečer mu je Hudournik razodel:

»Še jutri, moj poredni in zvesti, potem se posloviva od planine. Toda brez šopka ne smeva domov. Zato jutri vstaneva s prvo zarjo in si poiščeva lep šopek, potem pa zbogom, planine!«

Lisko se je vzel s prednjimi nogami gospodarju na kolena, nagnil glavo in ga silno razumno poslušal.

»Kar zares me razumeš,« ga je pobožal Hudournik in mu velel v hišico pod pograd. In nato je še sam zgodaj legel, da se naspi za drugi dan.

Bilo je nebeško jutro. Vrh Triglava je rahlo zardel v prvi zarji, ko sta jo mahala Hudournik in Lisko kvišku proti Stolu. Ko sta prišla do zgornje Okroglice, nato čez Stan pod Rupo, se je izza Košute dvigalo sonce. Zaplate snega, ki jih prejšnje popoldne sonce še ni použilo, so se svetile, kot bi jih oblil s tekočim zlatom. Blejsko jezero se je iskriilo kakor zelenkast smaragd, vkovan v obroč temnih gozdov.

Po kratkem oddihu sta zavila na desno proti Čelu. Prešla sta plaz, tisti plaz, kjer se je na ledenem snegu do smrti ponesrečil profesor Cerk. Zato ljudje sedaj pravi-jo tej strmini Cerkov plaz. Črno ruševje ju je z rosnimi vejicami otepalo po mečih, dokler nista bila na Grobeh. In od tam takoj na Čelu. Bila sta pri murkah. Temno zagorele glavice so kukale iz trave, ki je kakor žima in se ji pravi ruk. Hudournik je izbiral in izbral, preden je utrgal prvo, drugo in še dve najlepši rožici. Nato je iskal dalje. V skalnati škrvanti je gorel grmiček sleča, ki je niže doli že davno odcvetel. Hudournik je previdno plezal do skale in si izbral nekaj najlepših cvetov rododendrona. Zataknil si jih je poleg murk za klobuk.

»In sedaj, Lisko, še tri planike! Ne vem, kako boš kobacal za mano. V skale morava.«

Kmalu sta prišla do očnic. Majcene, bele zvezdice so gledale v sonce. Na vrhu skale, pokrite z zelenim mahovjem, jih je bilo kar cel vrtec. Toda te so bile za Hu-

dournika kakor otročički. Ni jih hotel trgati. Naj le rastejo in se okrepe, da bodo kdaj lepe, velike zvezde. »Le kak norčav, neusmiljen planinec bi vas požel in poruval kar vprek. Še dobro, da vas ni izsledil,« je godrnjal Hudournik.

Počasi sta plezala kvišku. Lisko je večkrat milo zacvilil, ker ni mogel čez skalo in mu je moral gospodar pomagati. Hudournik se je bistro oziral korak za korakom na vse plati. Vsaka očnica mu je bila premajhna.

Kar zagleda vrh pečine tri velike zvezde. Kakor kraljične na tronu so gledale v svet pod seboj. Hudourniku je srce vztrepetal. Toda kako do njih? Hudournik je odložil nahrbtnik, palico in še klobuk pod pečino. Lisku je velel, naj leže in naj bo za varuha, sam pa je začel ogledovati pečino, kako bi jo naskočil. Obšel jo je od treh strani. Proti zahodu je ugledal kamniti žleb z dobrimi prijemi. Stisnil se vanj in začel plezati. Vse mu je moralo pomagati: kvedrovci, kolena, hrbet, roke. Trda mu je bila, a šlo je. Priplesal je srečno na vrh. Kar z rokami je tlesknil in zavriskal. Lisko mu je spodaj odgovoril s prestrašenim laježem.

Hudournik je našel tri prekrasne očnice. Ena je imela pod svojo zvezdo mladička — še eno zvezdico na istem stebelcu. »Tako imenitne pa še ne,« jo je Hudournik spoštljivo utrgal, kakor bi bil našel zaklad.

Ko si je po naporu oddahnil je spoznal, kako lahko bi bilo od tod iti kar vprek in nazaj na Čelo. Toda ubogi Lisko! Ponj mora po žlebu nazaj. To plezanje navzdol je bilo vse hujše. Ko bi imel vrv, bi bila igrača. Opasal bi jo okrog skale in se splazil skozi žleb. »Ti nesrečni kuža, koliko si mi že prizadejal! Ko bi tebe ne bilo, bi tudi nahrbtnik ne bil odložil in bi sedaj kar po lepem šel naprej. Ti pokora taka ti! Naj velja, kar hoče. Zvestobo za zvestobo,« se je odločil Hudournik in se začel spuščati po nevarnem žlebu. Šlo je bolje, kakor je mislil. Le čisto blizu dna se mu je pod nogo odkrhnul kos skale, da je naglo zdrknil. Opraskal se je po kolenih, druge nesreče ni bilo. »Krasne planike so teh prask pač vredne,« se je potolažil, ko si je brisal krvavo koleno in zatikal očnice za klobuk. Vse cvete je razvrstil po barvah; prve očnice, druge murke, tretje sleč. In ko ni imel drugemu pokazati šopka, se je z njim postavil pred Liskom: »Vidiš, ti pasja dušica, s slovenske planine slovenski šopek.« Hudournik je ponosno pokrtil klobuk in zavriskal, da je trikratno odmevalo od Vrtače do Nemškega vrha.

Ko sta z Liskom pomalicala, sta se vrnila proti Murki in se pred poldnem zakurila za obed.

Po obedu je Hudournik še enkrat pregledal vso bajto. Nato je zaklenil drvnico in Murko, oprtal nahrbtnik, prijel za palico in se poslovil: »Križ božji, zbogom, Murka, in na svidenje!«

Lisko je poskakoval in lajal. Dobro je vedel, da nekam pojdeteta, če je prijel gospodar za palico. Seveda o Ljubljani se mu še sanjalo ni.

»Lisko, mirno in zadaj!«

Kužek je takoj ubogal in drobil tesno za dolgimi Hudournikovimi koraki. Pri studenčku, kjer je ob prihodu na planino lovec nameril puško na Liska, sta počivala in se še enkrat napila bistrega vira. Hudournik je pazno gledal na uro.

Na vsak način je hotel ujeti popoldanski vlak, da prijeta v Ljubljano še pri belem dnevu. Dasi ni bil napuhnen človek, toliko ničemurnosti je le bilo v njem, da bi bil rad pokazal Ljubljanecem slovenski šopek in kajpak tudi Liska. Na planino je šel kužek kot neumen otrok; po vseh bridkih izkušnjah se pa vrača zrel in zvest tovariš.

Po kratkem počitku sta se dvignila. Na poti je Hudournik nekajkrat nejevoljno zagodrnjal. Na stezi je opazil ovenele planike. Videl je pohojene glavice murk, raztreseno cvetje rododendrona in še zmečkane šope drugačnega cvetja. »U, ali bi vas, divjačina! Lomastite in rujete kot razbojniki. Sram vas bodi! Vi niste plemeniti planinci — ste le surovi zverinci!«

Jezno je udarjal s palico ob kamenje. Najrajši pa bi bil udaril po takih škodljivih zlikovcih.

Ko sta prišla v dolino in zavila v vas, kjer je Lisko ugrabil petelinčka, je Hudournik hotel preskusiti psička, ali je zares dovršil pasje šole veliko maturo ali ne. Zato je šel mimo znanega vrta, kjer so se pasle kokoši, ne da bi bil Liska otvezel. Le po strani ga je opazoval. Ko je Lisko zagledal jato kur, je za hipec obstal, dvignil prvo nogo in oči so se mu zabliskale. Skušnjava je bila obupno huda. Toda bridke skušnje življenja so bile močnejše. Lisko je nekaj zamrmral, kakor bi bil rekel: nočem, ne smem. Postavil je dvignjeno nogo nazaj na pot, pogledal v tla, da bi ne videl kurje črede, in naglo stekel za gospodarjem. Hudournik je bil ves srečen.

»Lisko, ti si že pravi možak. Priden, priden! V Ljubljani ti kupim safalado. Mm-mm, imenitna klobasa je to. Nisi je še okusil.«

Prav zaradi tega moštva, kakor ga je Lisko dokazal ob tako zapeljivi priložnosti, ga Hudournik ni hotel otvesti na vrnico. Vlaku sta srečno ujela. Lisko je sam skočil v voz in se na povelje takoj zvil pod klop, da ni bil nikomur v nadlego in napotje.

V Ljubljani je gospodar v gneči ljudi, ki so vreli proti izhodu, vendarle pazil na Liska. Toda ta se ga je držal kot klop kravje kože. Hudournik je zadovoljen opazil, kako je marsikdo s hitrim pogledom ošinil njegov lepi šopek in tudi Liska se je prenekatero oko prijelo. Res je bil kuža ves iznenaden: ljudi je kar mrgolelo, avtomobili

so švigali in trobili po cestah, veter jima je nosil prah v oči. Spoznal je, da bi bil pri priči izgubljen, ko bi se le količkaj ganil od gospodarja.

Tako sta prešla središče mesta in se bližala Hudournikovemu stanovanju. Hudournik se je ves zatopil v različne misli: drevi pojde seveda v krčmo »Pod skalo«, kjer se snide z znanci in tovariši. Že je slišal vrišč, ko mu bodo voščili — svetniku. Sklenil je, da se nalašč ne preobleče. Zaradi šopka ne. Na mestno obleko ne more pokriti klobuka s tistim šopkom. — Drugo jutro pojdi v pisarno — z Liskom. Pod mizo bo legel in zvesto čakal. Tudi strežnice Urše se je domislil in na smeh mu je šlo, ko je slutil, kako bo huda na Liska.

Tako zatopljen ni opazil, da je revno kljuse vleklo počasno sredi ceste čuden voz. Bil je kot podolgast zaboj zelene barve. Ko je voz prišel mimo njega, se je konj ustavil. Voznik je skočil s sedeža, Lisko je silno zacvilil. Hudournik je obstal — a ubogi Lisko je že bingljal v roki konjederca, ki ga je tresel k vozu. Lisko je brcal in se otepal. Nič ni pomagalo. Pokrov zelenega zaboja je zazijal in Lisko je izginil v notranjo temo. Hudournik je planil ves preplašen k vozu:

»Ho, kaj pa delate? Pes je moj! Pustite ga!«

»Vaš pes nima znamke — prvi greh zoper postavo. — Vaš pes nima nagobčnika — drugi greh. Včeraj je bil razglašen kontumac.«

»Tega nisem vedel!«

»Pojdite na magistrat vprašat. — Hi, konjiček!« je konjederec skočil na voz in pognal konja.

Krog Hudournika se je nabral ograbek ljudi, ki so se mu hudomušno nasmihali, njega pa je bilo sram, da bi se bil najrajši v tla vdrl. Hitro se je izmotal iz ljudi in ves v sapi prigrmel domov.

Urša ga je vsa dobre volje sprejela in pozdravila, celo voščila mu je. Ko pa je spoznala, kako je nataknen, se je umaknila in se vprašati si ni upala, kaj mu je.

Hudournik je vrgel jezen in nesrečen oprtnik v kot, sezul kvedrovce in legel na otomano. Strmel je v strop in premišljeval. Konec premišljevanja je bil ta, da ni šel v krčmo, marveč naročil Urši, naj gre po safalado, kos črnega kruha in steklenico piva. Večerjal bo doma.

Ko je Urša prinesla, kakor je bilo naročeno, si ni mogla kaj, da bi ne vprašala: »Le kaj vam je, gospod svetnik?«

»Nič. Truden sem. Mir mi dajte!«

Urša je naredila jezno šobo, veliko in dolgo, da bi lahko koso klepal na njej, in odšla.

Hudournik je povečerjal; nato je zmetal obleko s sebe, le šopek je skrbno dejal v kozarec in nalil vode. Nato je koj legel. Toda zaspal ni. Vse misli so se mu motale okrog ubogega jetnika — Liska.

Lisko je bil zares v konjederčevi ječi. Ni bil sam. Od vseh vetrov, vseh pasem in barv so bili zbrani v pasjem hlevu jetniki. Prečudna pisana družba je bila. In, lejte, nič se niso sprli. Ko bi se bili sešli kjer koli, bi bil ravs in kavs, pretep in boj za žive in mrtve. V ječi in nesreči pa so si bili vsi dobri. Nobeden ni zarenčal, nobeden ni bil nevosčljiv, saj tudi za kaj biti ni mogel. Za večerjo jim je porinil konjedercev hlapec korito vode v hlev in amen. Zvili so se vsak v svoj kot in vsak je po svoje premišljeval usodo in cedil lačne sline, Lisko menda po obljubljeni safaladi, ki jo je gospodar použil brez njega. Ko je ponoči priropotal na dvorišče voz z mrtvim konjem, se noben pes ni ganil in ne bevsknil. »Kaj nam mar,« so si mislili. »Če se ves svet podere, naj se. Slabše nam ne more biti.«

Tudi Hudournik se je nemirno obračal po postelji. Do zadnje natančnosti si je napravil načrt za naslednji dan. Najbolj ga je bolelo, da bo moral zapraviti še dan dopusta. Sicer Liska ne otme.

In zares je še pred osmo uro stal pred vrati pasje pisarne na magistratu.

»Zakaj ga niste priglasili o pravem času?« ga je malomarno vprašal uradnik in brskal za papirji.

»Ker sem ga šele kupil in je sinoči prvič prišel v Ljubljano,« je dokaj odločno razložil Hudournik.

Uradnik je sedel; tako sedajo ljudje, ki imajo oblast.

»Ime, prosim?«

»Lisko.«

»Pes ali psica?«

»Če bi bila psica, bi bila Liska.«

»Nič ne de. Ljudje dajejo psom tako čudna imena, da ne veš, ali je vol ali krava. — Dalje: kake pasme?«

»Sestavljene,« je Hudournik zlobno ponovil lovčevo sodbo.

»To se pravi, da je čisto navaden cucek. Tak, kakršen priteče za Ižancem, ko pelje drva v Ljubljano.«

»Ni res,« je vzrožil gospod svetnik, ki je bil sam uradnik, a ne tako grdo zafrkljiv. »Ali ne veste, da so križanci časih posebno nadarjeni?«

»Le povišujte ga. Boste plačali višjo pristojbino. Vaše ime prosim?«

»Svetnik Kališnik . . .«

Uradniku je pero kar zaškripalo, tako se je preplašil, ko je zvedel za naslov. Kot med sladak mu je postregel še dalje, spravil pristojbino in globo ter se gospodu svetniku globoko priklonil. Hudournik pa ni rekel ne bev ne mev, ko je spravil plačane papirje in rumeno pasjo znamko. Kar šel je in vrata trdo zaprl.

Z magistrata je šel kupit še rdečo gradanico in nagobčnik. Z vsem tem pasjim orodjem in podpečatenimi pravicami se je napotil do konjederca.

Tam so mu odprli hlev in veleli, naj si izbere svojega psa. Ga ni bilo treba. Lisko je planil z viška na gospodar-

ja, skakal nanj, mu po pasje poljubljal roke in kot norček plesal okrog njega. Hudournik ga je lepo okomatal z rdečo gradanico, na kateri je cingljala znamka. Tega se Lisko ni branil. Ko pa mu je nadel nagobčnik, je povесil glavo in si skušal to glavnato ječo spraskati čez ušesa. Ni šlo. Zato je potrpel in rajši stekel za Hudournikom, kakor da bi se vrnil v ječo.

Tako sta srečno prišla na stanovanje. Urša je bila pravkar polikala pod, ko sta vstopila. Ker so bile ceste zaradi prahu poškopljene, si je Lisko nabral belega blata na noge. Osnažil si pa pred vrati nog ni. Te šole v Murki ni bilo treba.

Ko je Urša zagledala psa in madeže, ki so jih pisale njegove tace po zlikanem podu je vzkipela: »Gospod svetnik, za božjo voljo, kje ste iztahnili to pasjo mrho? Poglejte, kakšen je pod!«

»Urša, pes je moj. Nič ne razgrajajte!«

»Vaš? In bo pri vas?«

»Pri meni, da.«

»Potem pa mene ne bo.«

»Bo pa druga.«

Urša je odšla v kuhinjo in zajokala.

Gospod Kališnik je snel Lisku nagobčnik in mu odkazal kotichek, kjer mu je že pripravil ležišče. A Lisko ni legel.

Ovohal je vso sobo in se nazadnje ustavil pri nahrbtniku. Vzpel se je prav do njega, vohal in vohal ter milo pogledoval Hudournika. »Se ti ljubi nazaj v planinski raj, Lisko? Da, meni tudi.«

Nato je Lisko legel, gospod svetnik je šel v kuhinjo do Urše. Obupano je sedela pri mizi, tiščala obraz v koteni-nasti predpasnik in ihtela.

»Po toliko letih zveste službe me gonite proč —« je izjecljala in spet so se ji udrle solze.

»Urša, nisem vas gonil, sami hočete stran. In zavoljo ljubega kužka! Ali ga ni bog ustvaril? In še prej ko žensko.«

»Ni res,« je srdito ugovarjala Urša.

»Kako da ne? — Ne jokajte za prazen nič. Sedaj ste še v službi in stopite takoj po safalado za Liska. Lačen je revež in obljubil sem mu jo.«

»Oj, da bi se me bog usmilil in me vzel. Vidim, da se je tudi vam zmešalo, kakor se meša vsemu svetu.«

Obrisala si je s predpasnikom objokane oči in šla iskat, kakor je bilo naročeno.

No, Urša ni šla proč. V dobrem tednu sta bila z Liskom taka prijatelja, da se ni vedelo, koga ima kužek rajši: Uršo ali gospoda svetnika. To pa so vedeli vsi trije: gospod, Urša in Lisko, da se imajo radi, da so si dobri in zvesti; saj tega danes tako pogrešamo.